

Літос

(Або Камінь із праці правди
на розбиття митрополичого блудослів'я)

*«Основна засада Української держави полягає в тому,
що в самостійній державі має бути й самостійна Церква...
Ніякий уряд, що розуміє свої державні обов'язки, не може погодитись на те,
щоб осередок церковної влади перебував у іншій державі...
Автокефалія Української Церкви – це не лише церковна,
а й національно-державна проблема.
Це конечна необхідність нашої Церкви, нашої Держави, нашої Нації».*
О. Лотоцький
«Українські джерела церковного права»

ЗМІСТ

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!	2
РОЗДІЛ I. ЧИ ВЛАДИКАМ ГОЖЕ ПОРУШУВАТИ ЗАПОВІДІ БОЖІ?	3
РОЗДІЛ II. ТРОХИ ПРО ІСТОРІЮ Й КАНОНІЧНУ ТЕРИТОРІЮ	5
РОЗДІЛ III. ЩЕ ПРО ІСТОРІЮ І ТЕРИТОРІЮ, АЛЕ ВЖЕ «КАНОНІЧНУ»	10
РОЗДІЛ IV. ПРО «ОБЩУЮ ІСТОРІЮ», «ЕДИНОЕ ОТЕЧЕСТВО» ТА ПРО ТЕ, ЯК МИТРОПОЛИТ АГАФАНГЕЛ ВИКОНУЄ В УКРАЇНІ «ВАЖНЕЙШУЮ ЗАДАЧУ РУССКОЙ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ИДЕОЛОГИИ»	21
РОЗДІЛ V. НАША ІСТОРІЯ «ЗА ПОСЛЕДНИЕ 500 ЛЕТ» ЗА ДЖЕРЕЛАМИ, РЕКОМЕНДОВАНИМИ МИТРОПОЛИТОМ АГАФАНГЕЛОМ	34
РОЗДІЛ VI. «АЩЕ ТИ МНІХ – ТО МНІШЕСТВУЙ!» (ПРО ПОЛІТИКУ В РЯСІ Й «РЯСУ» В ПОЛІТИЦІ)	39
ДОДАТОК № 1	51
ДОДАТОК № 2	55
ДОДАТОК № 3	55

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

Очевидно, дехто з вас відчув, що назва книжечки, яку Ви тримаєте в руках, уже чимось знайома Вам.

Ви не помилилися. На обкладинці – дещо перефразована назва полемічного твору, написаного в 1644 році моїм «майже однофамільцем» – Київським митрополитом Петром Могилою (чи колективом священників під його керівництвом) у відповідь відомому католицькому письменнику і церковному діячеві Касіяну Саковичу, на облудні звинувачення Української Православної Церкви, викладені в його творі «Перспектива і вияснення блудів, ересей і забобонів у греко-руській церкві...»

Отже, Літос (камінь) бл. Петра Могили був спрямований на розкриття облуди католицького ксьондза.

Але часи міняються й, на жаль, не на краще. Бо якщо колись, у 17 ст., нашим предкам доводилося захищати Українську Православну Церкву від нападок християн, але все ж таки іншого, католицького віровизнання, то сьогодні її доводиться боронити вже від християн православних, але іншої політичної орієнтації.

Отож, вступаючи в полеміку із сановитим політиком у рясі, назвою свого твору я хотіла нагадати, що одеський Владика – далеко не перший, хто шукає «ересей» і «блудів» у нашій Церкві та під виглядом боротьби за «істинну віру» вправно тче ідеологічну павутину над нашим народом.

Ми терплячі й толерантні. Ми не любимо вступати в суперечки й конфронтації. Ми пробуджуємося лише тоді, коли терпіти далі несила. Мабуть, тому ми так часто програємо, що пробуджуємось надто пізно, коли вже нічого переробити й виправити не можна. А, може, ми просто дещо лінкуваті й пасивні?

Ми, члени Одеської обласної організації Народного Руху України, також намагалися бути вкрай толерантними. Коли у нас зібралося стільки свідчень антиукраїнської діяльності духовенства церков, підпорядкованих Московському патріархату, що далі мовчати було неможливо, ми обмежилися заявою, яку направили в органи державної влади (див. додаток № 1).

Була думка оприлюднити заяву в засобах масової інформації, але... ми толерантні! Ще, не доведи, Боже, якесь протистояння між віруючими спровокуємо, чи в українському середовищі спалах обурення оприлюдненими фактами викличемо...

Однаке вже через якийсь місяць уся одеська преса, підпорядкована митрополиту Одеському й Ізмаїльському Агафангелу, загаласувала, що «единственную каноническую и истинно православную Церковь» та її митрополита «преследуют националисты», які хочуть «уничтожить православие в Украине».

Мене в тих писаннях і Євдоксією, що Іоана Златоуста переслідує, обізвано було (під Златоустом, ясна річ, підрозумівався митрополит Агафангел...), і «беснующейся Иродиадой», що митрополичої голови прагне... Матеріалу навіть для позову в суд вистачило б.

Але ж ми – толерантні! Ми ж у суперечок й конфронтації уникаємо!..

Наше мовчання лише додало митрополитові певності: в інтернеті появилася його заява «Рух против православия» (додаток № 2), в якій Одеський Владика, сам того не сподіваючись, мимохіть розкрив усю глибоко продуману систему тез і понять, що дають змогу підлеглому Москві духовенству будувати на них справжню Вавилонську вежу облуди. У її лабіринтах легко заплутатись не лише прихожанам церков

Московського патріархату, а й світовій православній громадськості, яка, ясна річ, не краще, ніж прихожани, ознайомена як з історією України та її Церкви, так і з процесами, що відбуваються в ній сьогодні.

Цю вежу брехні, що з кожним днем зростає в свідомості наших громадян, ми повинні зруйнувати, бо інакше не матимемо не тільки власної, незалежної від Москви Церкви, а й власної незалежної Держави: суверенні держави створюються-бо суверенним народом, а не «детьми общего (з сусідньою державою) Отечества» й не представниками «єдиного (із сусіднім) народа».

Як і належить у полеміці, я звертаюся в своєму посланні до Одеського митрополита.

Але Ви, шановні читачі, сприймайте це як «данину жанру». Не до митрополита, а до вас – до вашого серця й розуму звертаюся я своїм словом. Митрополит, що б я йому не сказала, все одно робитиме те, що потрібно й вигідно йому та його керівництву...

Це цікава книжечка, читачу! З неї Ви дізнаєтесь багато такого, про що не чули раніше, а як і чули, то зовсім по-іншому.

Ця книжечка про те, як і чому ми так багато втрачали на нашому історичному шляху і що треба (чи, навпаки, чого не треба) робити, щоб не втрачати надалі.

Я хотіла б, щоб вона допомогла Вам розібратися в суті сьогоднішніх суперечок довкіл проблем, пов'язаних з Українською Церквою, в наших історичних і сучасних взаємовідносинах із сусідньою Державою, яку нам досі вперто нав'язують як «общее Отечество – единую Русь».

Єдине, чого я не хотіла б, – це, щоб у когось із вас у серці ворухнулось почуття злоби чи неприязні до тієї Держави чи народу, що живе в ній. То – погані почуття. Вони притаманні слабким і безпорадним. Ми – не такі. Ми можемо бути сильними й мудрими.

Історію треба знати не для зведення рахунків – то шлях, що веде в нікуди. Її треба знати, щоб не повторювати помилок минулого, позбутися нав'язуваного нам почуття неповноцінності й меншвартості. Це необхідно! Необхідно для того, щоб із кожним – і сусіднім, і дальшим – народом уміти і дружити, і співпрацювати як рівноправні партнери й гідні друзі.

Дай нам, Боже, сили прощати... І дай мудрості – не допускати того, що потрібно було б потім прощати.

Ваша Галина Могильницька

Розділ І. Чи Владикам гоже порушувати Заповіді Божі?

Високодостойний Митрополите!

На жаль, Вашу заяву, розповсюджену через мережу Internet, щойно побачила, тому відповідаю з таким значним запізненням.

Почати хочу з головного для кожного християнина – Заповідей Господніх, восьма з яких гласить: «Не воздай свідетельства ложна на ближнего своего».

Прикро мені писати це, але в своїй заяві Ви, Ваше Високопреосвященство, цю Заповідь постійно порушуєте.

Наприклад, Ви пишете, що я нібито «делаю "Заяви" на всю Украину и еще раз сталкиваю верующих Канонической Церкви и неканонических организаций в Украинской Державе».

Але ж це неправда! Жодних Заяв на всю Україну я не робила! Заява Обласної організації Народного Руху України, підписана мною, – тоді головою організації, – ніде не публікувалася, її було відправлено суто за призначенням: Президенту України, Прем'єр-Міністру та Уповноваженому в справах релігії при Кабінеті Міністрів. Чи це їх я мала намір «столкнуть» між собою?

У заяві йшлося про те, що в контрольованих Вами засобах масової інформації, з амвонів храмів, що перебувають у Вашому підпорядкуванні, та від Вас особисто постійно доводиться чути нападки на віруючих інших конфесій, яких Ви та підлеглі Вам ієреї постійно називаєте «слугами антихриста», «фашистськими сообщниками», чим розпалюєте міжконфесійну ворожнечу, що є грубим порушенням українського законодавства.

Говорилося й про те, що наша рідна, до того ж державна, мова трактується Церквою Московського патріархату як «уличная, площадью рожденная речь», а також про те, що Ви особисто та підвладні вам священники постійно й відкрито закликаєте до відновлення Російської імперії – «єдиної і неделімої Русі», що ми трактуємо як заклики до повалення проголошеної в 1991 році й конституційно закріпленої суверенної й незалежної Української держави. Кожне слово в нашій заяві було підтверджене відповідними цитатами з посиленням на конкретну газету, брошуру чи листівку, видану з Вашого благословення.

Ви ж, високодостойний Митрополите, звинувачуєте нас у тому, що ми на Вас, «невиновного», «возводим ложь и клевету». В чому ж «клевета», як все, про що ми пишемо в своїй заяві, чорним по білому написано у Вашій пресі?!

Чи ж гоже Вам, такому високому достойнику Церкви, отак лжесвідчити на нас? Чи Заповіді Божі існують лише для нас, мирян, а на Церковну ієрархію Московського Патріархату не поширюються?

Лжесвідчите Ви, Владико, не лише на нас, а й на кілька мільйонів українців греко-католиків, обзиваючи їх «предателями», та звинувачуючи в «ненависти к своим соотечественникам» при «перемене политической ситуации». Це є цілковитою неправдою й грубим наклепом на моїх співгромадян.

Та й навіщо Вам, високодостойний Митрополите, шукати «предателей» серед наших греко-католиків, коли ви мали цілу 25-тисячну армію Власова, яка складалася з «найканонічніше-православних» росіян?! І ці 25 тисяч «канонічних» юридично були, справді, зрадниками, бо складала присягу на вірність своєму «єдиному і неделімому Отечеству». Західні українці греко-католики ні Росії, ні Союзу ніколи не присягали.

Їх приєднали до Союзу за таємною угодою Сталіна й Гітлера (Пакт Молотова – Ріббентропа).

Чи відомо Вам, Владико, як поводитися советські окупанти в Західній Україні після її так званого «визволення» в 1939 році? Я не відсилаю Вас учити історію цього періоду, ані прочитати хоч би й мою статтю «Мовою документів і свідчень» («Чорноморські новини» від 11–19.10.1997р.). Я наведу лише дві цифри, хай від них здригнеться Ваше «великорусское» серце. За підрахунками князя Лева, зробленими в 1286 році, за 46 років татаро-монгольського іґа в Галичині було 12,5 тисяч жертв. За один рік «советського» (з осені 39-го по осінь 40-го) жертви в тій же Галичині становили 1 мільйон 700 тисяч 390 осіб.

Отож, гріх Вам, Митрополите, ображати пам'ять тих, хто піднявся на боротьбу за своє право жити на власній землі, хто боровся проти окупантів і «червоних», і «коричневих», хто відстоював право українців на власну Державу, бо розумів, що

лише в «своїй хаті – своя правда і сила, і воля». І саме вони були вірними дітьми своєї Вітчизни, бо ні Росія, ні СРСР такими для них ніколи не були, на відміну від «православних» власівців...

То що ж Ви, Митрополите, в чужому оці порошину шукаєте, в своєму – поліна не помічаючи??? Нас же Господь, здається мені, застерігав від цього?..

Є ще одна дуже важлива Заповідь Господня, яку Ви та ваші ієреї чомусь весь час ігноруюте. Гласить вона: «Не укради». А інша, що перегукується з нею, каже: «Не возжелай жены ближнего своего, ни раба его, ни вола, ни дома его, ни всего, что есть у ближнего твоего».

Ви весь час називаєте «разбоем» дії західноукраїнських віруючих, які в 90-х роках відібрали храми у Московського патріархату. А як же назвати дії Російської Церкви, яка в 40-х роках після знищення Греко-Католицької Церкви (в тім числі й фізичного знищення десятків тисяч греко-католиків – священників і мирян) без докору сумління прийняла із закривавлених рук безбожної влади всі багатства цієї розіп'ятої Церкви-страдниці? Адже, згідно з Кримінальним кодексом, злодієм, грабіжником є не тільки той, хто пограбував, а й той, хто прийняв награвоване. А Господь же наказав: «НЕ УКРАДИ!..»

Не ваші храми, не вашу власність відбирали віруючі в Самборі чи в інших населених пунктах Західної України, а своє, їхніми дідами й прадідами збудоване, їхньою працею надбане!

За всіма Божими й людськими канонами ЧУЖЕ, НЕПРАВЕДНО НАБУТЕ – слід віддавати добровільно, та ще й КАЯТИСЯ при цьому. Але московським ієрархам так чужого бажається, що вони не тільки не повернули його з каяттям законним власникам, а ще й гніваються, що законний власник у них своє силою відняв.

Ось уже й Києво-Печерську Лавру Московському Патріархату приватизувати бажається, хоч будували її наші предки ще в 1060-х роках, коли не те що про Московську Церкву, а й про саму Москву ще й згадки не було...

І Почаївської, заснованої, до речі, питомою українкою Ганною Гойською, також бажається. А Господь же казав: «Не возжелай того, що не твоє»!..

Так ні ж – не слухають! Усе чужого хочуть та «канонічних» територій у чужій землі шукають, доводячи, що та земля таки споконвіку їхньою й була!

А «брехати – грішка, – вчила мене моя бабуня, – за яку Боженька накаже».

І сама, замість Боженьки, іноді за те «наказувала» мене по губках.

Мабуть, у ієрархів Московської Церкви, як вони були маленькі, не було такої бабуні...

РОЗДІЛ II. Трохи про історію й канонічну територію

Достойний Владико!

Ви краще за мене повинні знати, що словоблуддя й фарисейство також є гріхом. Та, читаючи вже вкотре Вашу заяву, я ніяк не можу второпати: як же Ви ставитеся до нашої незалежної суверенної України?

То Ви пишете: «Наша Страна, наше Отечество, наша Родина – Свободная Украина теперь уже более десяти лет идет по пути нового социального строя» – й ніби радієте цьому, так у Вас це все піднесено, урочисто: все – з великої літери!

А абзацом вище пишете: «Мы стали свидетелями трагедии потрясающих политических, социальных и духовных перемен». Невже ж бо така трагедія для Вас,

що хлопці наші не гинуть ні в Афганістані, ні в Чечні, що діти наші вільно відвідують церкву, і їх за те не виключають із навчальних закладів, як колись виключили мене – шістнадцятилітню дівчинку? Чи трагедія, що Україна, як і інші колишні республіки, стала самостійною Державою?

То Ви закликаєте «любить... свое Отечество, нашу ласковую Мать-Украину», а то раптом заявляєте, що вона, ця «ласковая Мать», без «Великой России» взагалі не має права на існування, стверджуючи, що «Київ без Великої Росії неможливий ні в коєм і ні в коєм случає...» та звинувачуючи нас у «сепаратизмі», бо, мовляв, Росію ми називаємо «чужим государством».

Так, називаємо чужим, хоч без «мстительности и ненависти», яку Ви нам чомусь приписуєте. Я дуже добре ставлюсь до Грузії, Польщі чи Білорусі й навіть до Верхньої Вольти, але всі ці держави, як і Росію, зву чужими, бо моя Держава – це Україна! Вона мені найближча, найдорожча. Вона – моя. І це всім і кожному зрозуміло, як зрозуміло, що мама моєї подруги, як би я її не шанувала, є для мене чужою мамою, а не моєю.

А от яку державу Ви вважаєте своєю?

До відповіді на це запитання крізь словесну павутину, виткану Вами, пробитися важко...

Та як би Ви не прикидались «патріотом» України, як би не ховали в словоблудді своє істинне обличчя, а навіть Ваша заява, що змусила мене взятися за перо, є неспростовним свідченням того, що Вам неважко наша незалежність, яку Ви й досі вважаєте нежиттєздатною, тимчасовою, і все робите для того, щоб переконати інших у нежиттєздатності й навіть протиправності існування самостійної України.

Дозвольте запитати Вас, за яким правом, Владико, Ви – духовна особа, смієте називати історичні домовленості Президентів трьох незалежних Держав «преступним беловежским сговором»? Чи Вам невідомо, що свою волю жити в Незалежній Державі висловив увесь український народ під час референдуму в грудні 1991 року?

За яким правом Ви, чиє покликання служити Богові й молитися за країну, в якій живете, й за народ, який Вас годує, сієте сумніви в душах цього народу, доводячи йому, що він неспроможний самостійно існувати, що наша незалежність – це лише «самообольщение националистов», які «мечтают быть тем, кем быть без Великой России не могут»?

За яким правом Ви, служитель Церкви, конституційно відокремленої від Держави, перетворилися самі й перетворили своїх ієреїв у політиків у рясах, що дозволяють собі на свій розсуд тлумачити політику цієї Держави, виносити присуди політичним партіям, кликати наш народ назад, в імперське ярмо «єдиної і невіддільної»?

Чи ж не фарисейством є після цього вся ота Ваша «патетика» на адресу «свободной Украины, ласковой Матери»?

Що ж це за «син» такий «люблячий» знайшовся, що так прагне затягнути свою «ласковую Мать» у чужу кормигу, що відмовляє їй у праві самостійно господарювати у власній хаті, бо вона, мовляв, без «Великой России» того не втне, а ті, хто вірить у її майбутнє, – «самообольщаются», «видя в том, что прожили 10 лет, жизненность своих идей».

Що ж Ви за «син» такий, що відмовляєте в майбутньому своїй «ласковой Матери»?!

Та річ у тому, що Ви завжди були і нині є сином іншої «Матери», ім'я якій Росія. І саме про її інтереси дбаєте, намагаючись утримати Україну у великодержавному духовному полоні, не дати звільнитися її народу від віками прищеплюваного почуття

меншвартості, стати справді вільним, державним українським народом, а не міфічною «ветвью единого русского народа».

«Забвение и извращение прошлого, – пишете Ви, – это предательство своих предков, это отречение от них... Потомки не будут любить своей Родины, когда не будут знать своего прошлого».

Правильно пишете!

Можливо, якби мій народ краще знав свою історію, то не посміли б Ви, Владико, ївши хліб, вирощений цим трударем-народом на нашій святій землі, зневажати цей народ, відмовляючи йому в праві на державність, не посміли б стверджувати, що в моїй Вітчизні «наспех создается культура», та ще й повчати зверхньо, що «обычно она создается не десятилетием...»

Вибачте мені цей спалах гніву й обурення. Мабуть, не лише Ваша вина в тому, що Ви, стільки років проживши на нашій землі, не спромоглися хоч на якесь уявлення про майже семитисячолітню культуру мого народу, зафіксовану в археологічних пам'ятках Мізина й Трипілля, в історичних хроніках і записах чужоземних мандрівників, у народній поезії та звичаєвості.

Вас, тульського хлопчика, ще зі школи навчали, що культура була тільки в Росії, і великороси щедро дарували її іншим народам. Нас – дівчаток і хлопчиків з Києва, Одеси чи Львова – навчали так само. Але «дівчатка й хлопчики» з Одеси чи Києва хотіли дістатися до правди. А «хлопчикам» з Тули, коли вони підрости, стало вигідно, щоб цієї правди ніхто не знав і сьогодні.

«Могилянички» не «фальсифицируют историю», Владико! Вони прагнуть звільнити її нарешті від московських великодержавних фальсифікацій, у полоні яких, на жаль, знаходитеся й Ви, Ваше Високопреосвященство.

Це великодержавна ідеологія, за яку Ви так тримаєтесь, уперто хотіла зробити нас отими «Иванами не помнящими родства», відрізати нас від наших предків.

Більше того, вас, росіян, вона ще жорсткіше й успішніше від ваших предків відрізала.

Ви весь час наголошуєте на тому, що «наше историческое прошлое с Россией едино», бо Нестор-літописець писав «откуда есть пошла Русская земля»; і Ви, мабуть, упевнені, що, пишучи Русская земля, він мав на увазі землю Російську.

Можна побачити у Вашій заяві навіть таке: «Киевская Русь всегда была вместе с Великой Россией», хоч навіть нинішній четвертокласник знає, що коли була Київська Русь, то не тільки на «Великую Россию», а навіть на «княжество Московское» ще й не сіялося.

Давайте ж, не дорікаючи одне одному «невежеством», як це Ви робите у своїй заяві, спокійно погортаємо літописи та подивимося, що в ті давні часи називалося Руссю і про яку землю писав преподобний Нестор у своєму літописі, який Ви чомусь називаєте першим, хоч відомі ще принаймні 2 донесторівських літописи. Але те зараз не надто важливо, нас цікавить інше.

Ось Вам Новгородський літопис. Читаємо: «Літо 1149. Іде єпископ Ніфонт із Новгорода в Русь».

Ось ще пізніше: «Літо 1165. Ходи ігумен Юрьевский в Русь, в Києвград».

Владико, це вже 2-а половина 12 століття, а навіть горді новгородці, де багато років князюють київські князі, Руссю себе не вважають!

Може, амбіційні суздальці, які, як відомо, стали основою майбутньої Московської держави, звали себе Руссю? Ні, Владико!

Ось як пише суздальський літописець: «Літо 1180. Іде князь Святослав со половци і черніговци із Русі на Суздаль ратью».

Те саме читаємо й в Іпатіївському літописі:

«Літо 1155. Юрій іде із Суздаля на Русь і прийде Києву».

То яка земля звалася Руссю, Владико? І про яку землю писав Нестор-літописець, називаючи її Руською землею? Про нашу, Владико. Про ту, що значно пізніше стала зватися Україною, хоч слово це зустрічаємо в літописах ще з 11 століття.

Але ж не Могильницька, яка «фальсифицирует историю», писала літописи! І не Могильницька про те саме Ростово-Суздальське князівство, що стало основою майбутньої Росії, написала отаке: «Это была страна, лежащая вне старой коренной Руси, и в XI веке она была более чужеродной, нежели русской страной. Населяли ее мурома, меря, весь...» Не я, а видатний, до того ж російський, історик написав. На прізвище Ключевський. У томі 2 на сторінці 362.

Що ви, великороси, знаєте про цих ваших предків: мерю, весь, мурому, чудь та інші угро-фінські племена, що населяли територію майбутньої Росії? А була ж і в них, як і в кожного давнього народу-племені, якась своя давня історія, самобутня культура... Що Ви, Владико, чули про неї?

Я про племена, що жили на моїй землі за кілька тисяч років до нас, можу розповідати кілька днів підряд, можу заспівати обрядову пісню, яку більше тисячі років тому співала на моїй землі давня полянка, чи, може, й антка. Що розповість великорос про історію весі чи чуді? А нічого! Замість того почне переповідати історію Київської Русі – тобто моєї держави, яка вже з XVII ст. на всіх Європейських картах зветься Україною. Московську державу ще й у 17 столітті Руссю ніхто не називає, бо вона нею не була й не є. На тогочасних картах ті землі, які московські владомощі невдовзі назвуть Государством Российским (але таки ж не Руським!), значаться як «Московское княжество», або просто – «Московия», а населення цих земель зветься також не «россиянами» й не «русскими», а московитами, чи ще коротше – москалями. Так що «москаль» – не кличка й не образа, а назва за географічним місцем проживання. Ті, хто живе в Естонії, звать себе ести й не сердяться самі на себе за це. У Казахстані живуть казахи, а не казахстанці. Ті, хто живе на Волзі, навіть гордяться йменням волгарі. Чому ж для одних ці назви прийнятні, а для інших – кривдні?

Чи не тому, Владико, що, приміром, казахи, ніколи не намагалися зректися свого походження й приписати собі інше.

Я, наприклад, звусь Галею і дуже люблю своє ім'я. А от була в мене подруга, також Галя, яка всім казала, що зветься Алла (Галя їй здавалося не досить «благородним»...), так ото було, не доведи Боже, хтось забудеться та не Аллою, а Галею її назве – розбушується так, наче їй хто-зна якої образи завдали...

Я про цю Галю-Аллу згадала, коли прочитала у Вашій заяві, як Вас образило слово «москаль», хоч особисто я його ніколи не вживаю.

Як би там не було, але «русскімі» жителі Московського князівства не звалися. Термін «Московская Русь» появився вже після того, як Москва, «вбившись у пір'я», схотіла стати «Третім Римом», і виникла потреба в історії, не згіршій, ніж в інших європейських держав. Московську історію глибше 12 століття протягнути складно, а поруч – розорена держава з такою славною історією! Протягни руку – і бери, позиватися все одно нікому! Отак і стала Московія – Московською Руссю, а вже Петро I її, разом зі всіма загарбаними територіями, «Российской империей» назвав.

Не Руссю – на це й він не зважився, хоч Україна вже повністю в його лабетах була, а Россией.

Тож і народ цієї держави мав би зватися «российским», а не «русским» народом, і Церква – «российской», а не «русской».

І самі Ви, Владико, за національністю маєте зватися аж ніяк не «русским» і навіть не «российским», а таки «россиянином», як житель Грузії є грузином, а не «грузинським», житель Англії – англійцем, а не «англійським», а України – українцем, а не «українським».

Та ж у всьому світі немає народу, який би визначав свою національну належність прикметником! Навіть предки наші, що жили в Київській Русі, були не «русскімі», а русичами. І лише росіяни (ах, яке гарне, горде слово – «россияне»!) чомусь на запитання про національність відповідають не хто вони, а чиї вони.

Ви не знаєте, чому це так, Владико?

Та тому, що як тільки Ви скажете не «Русская Церковь», а «Российская», як тільки назветися «россиянином», а не «русским», то вже ніяк не зможете на літописця Нестора і його «русскую землю» посилатися й ототожнювати давню Руську Церкву з Російською, а Російську державу – з Київською Руссю. І ота «общая колыбель», яку придумав, до речі, лише в II-й половині XIX ст. апологет самодержавства – історик М. Погодін, полетить шкереберть!

Так що з історичними територіями ми вже розібралися, і кожен, хто на це здатний, достеменно зрозумів, що Руською землею Нестор-літописець звав землі Русі Київської, (теперішньої України), з якою території ні Суздальщини, ні Московщини не ототожнювалися.

Тепер слід розібратися з «канонічними територіями Російської Церкви в нашій Державі».

Ви, Ваше Високопреосвященство, спритно маніпулюючи словами «Русь», «русский» там, де треба вживати «Росія», «російський», уперто накидаєте людям думку про канонічну тяглість Російської Православної Церкви (Церкви Московського патріархату) від часів Володимирового хрещення, що саме цю «традиційно-канонічну», за Вашими словами, Московську Церкву й заснував рівноапостольний Володимир – Великий князь Київський. Саме тому Ви так підкреслюєте, що «обязательно надо помнить и не забывать, что было крещение Руси, а не Украины».

Звичайно ж, не Україну хрестив рівноапостольний князь, бо його держава, держава наших предків тоді так не звалася. Звалася вона Київською Руссю. Отож і хрестилася в 988р. саме Русь! І саме – Київська Русь! Те, що землі майбутньої Росії в це поняття не входили, нам уже засвідчили літописці та історики.

Є й інші свідчення про час хрещення земель, що потім утворили Московську державу.

Якщо землі, які згодом стануть зватися Україною, були хрещені в 988р., а багато їхніх жителів і значно раніше¹, то жителі Ростово-Суздальського князівства ще й на початку 12 століття були язичниками. Саме тут від їхніх рук прийняв у 1127 році смерть св. мч. Леонтій – чернець Києво-Печерської Лаври, що хотів християнізувати жителів майбутньої Московії. На землях майбутньої Орловщини від язичників прийняв мученицьку смерть св. Кукша, також чернець Києво-Печерського монастиря. Якщо врахувати, що й сам монастир був заснований у 60-х роках XI ст., то від хрещення земель, де жили прадіди українців, і тих, де жили прадіди росіян, пройшло не менше століття. Є відомості, що окремі Новгородські племена були охрещенні

лише в 1227 році – а це вже 13-те, а не 10 століття. Мордовські племена, що жили не де-інде як на Нижньогородщині та Суздальщині були охрещені лише в 50-60-х роках 14 століття, а пермських зирян преп. Стефан Пермський почав навертати в Христову віру пізніше. До речі, Владико, в його житті сказано, що для цього апостольського чину преп. Стефан вивчив зирянську й служив зирянам літургію їхньою рідною мовою. Напрошується питання: зирянську, виходить, вивчити легше, ніж українську? Чи, може, зирянську було кимось уведено в «список» так званих «канонічних мов»? Чи справа все-таки в тому, що святитель Стефан служив Богові, а не імперським завданням русифікації «инородцев», як це робите Ви, вигадуючи байки про «неблагодатні» та «неканонічні» мови.

Щодо чудських племен, що жили на Ладозі, Іжорі, Каргополі і т. д., то вони ще й у кінці XIV ст. залишалися язичницькими.

Сама ж Московщина також при Володимирі Великому аж ніяк не могла бути охрещеною, бо за тих часів про неї ще й спомину не було. Перша літописна згадка про Москву – не як місто, а лише як перевалочний пункт товарів купця Кучки – з'являється лише під роком 1147, тобто більш ніж через півтора століття після Володимирового хрещення. А хрестити те, чого немає в природі, очевидно, неможливо.

Отже, якщо Ви, високоповажний Владико, говорячи про хрещення в 988 р. Русі, маєте на увазі Русь Київську – тобто майбутню Україну, – то Ви маєте цілковиту слухність. Якщо ж під словами Русь маєте на увазі Росію, то глибоко помиляєтесь, та ще й паству свою в блуд вводите. А це вже – гріх, Владико!

1. У візантійських хроніках записано про хрещення Київського кн. Аскольда (Миколая) у 860 р.; на час хрещення Володимирового в Києві було вже кілька християнських церков, у т. ч. св. Іллі, яку відвідувала княгиня Ольга; на Волині археологи знаходять речі християнського культу з IX ст., а уличі та тиверці, що тривалий час були під владою готтів, християнізувалися ще в III- IV ст., бо їхній єпископ Феофіл був учасником I Вселенського Собору 325 р.

РОЗДІЛ III. Ще про історію і територію, але вже «канонічну»

Високоповажний Митрополите!

З історичними територіями України й Росії і часом їхнього хрещення ми розібралися в попередньому розділі. З допомогою свідчень літописців та істориків ми довели, що землі майбутньої Росії в Київську Русь не входили. Поняттям цим охоплювалися землі майбутньої України. Саме ці землі й охрестив у X ст. Володимир Великий. Деякі з них були охрещені ще до Володимирового хрещення. У землях майбутньої Московщини ще кілька віків по тому залишалося безліч не християнізованих територій і племен. Про це нам розповіли історики Російської Церкви.

Єдине безсумнівно, що світло Христової віри просіяло на всі ті майбутні російські території саме з Києва, з нашої української столиці. Безсумнівним є й те, що єпархії, які створювалися в землях майбутньої Московщини, підлягали Київській митрополії, і в цьому сенсі Московська Церква, справді, була пов'язана з Київською, Володимировою. Тобто, Московські землі були... канонічною територією Київської митрополії, як усі – й Українські, й Московські землі – були канонічною територією Царгородського патріархату, якому юридично підлягала Київська митрополія.

І якби воно так було й досі, то я, Владико, не мала б підстав заперечувати Вам у тому, що Російська Церква, як і Українська, веде свої початки від Київської, заснованої св. Володимиром, незалежно від того, які землі були охрещені століттям чи кількома раніше, а які – пізніше.

Але ж Ви, Ваше Високопреосвященство, не згірше мене знаєте, що насправді було зовсім не так. Отож, далі я вже пишу не для Вас, а для тих людей, яких Ви, забувши Заповіді Божі, безсовісно дурите.

Вище було сказано, що в міру охрещення територій, на яких у майбутньому виникне Московське Царство, парафії та єпископії, що утворювалися на цих територіях, підпорядковувались Київській митрополії, і, у зв'язку з цим, ми могли б говорити про єдину Церкву на цих територіях, незалежно від часу їхньої християнізації.

Але так було лише до середини XV ст. У 1448 році єпископи Московського царства, очолюваного в той час Василем Васильовичем, названим Темним, розривають канонічну єдність із Київською митрополією, самочинно, без благословення патріарха Царгородського висвятивши собі окремого митрополита Іону.

Саме ця дата – 5 грудня 1448 року і вважається офіційною датою утворення Московської (пізніше – Російської) Церкви. Існувала вона цілком автономно, мала свою ієрархію, виробила свої особливості в управлінні та обрядах, отже, ні на яку тяглість від Володимирових часів, ні на яке правонаступництво щодо давньої Київської митрополії претендувати не могла та, зрештою, і не претендувала аж до XVII ст., про що мова буде далі. Особливо голосно ці претензії прозвучали в наші часи, в 1988 році – під час відзначення 1000-ліття прийняття християнства у Київській Русі.

Не могла ж дозволити Москва, щоб усі врочистості, пов'язані з цією величною датою, відбулися в Києві! Ще світ почує, що, окрім «Великої Росії», існує «якась там» Україна, яка, виявляється, ту «Велику Росію» християнізувала... Отут і пішла тотальна пропагандна тисячолітньої історії «Русской Церкви – наслідниці Владимирова крещення».

А щоб Ви, Владико, не звинувачували мене в «невежестве» чи у «фальсифицировании истории», то всіх, хто хоче перевірити мої слова, відсилаю до московських газет і журналів, особливо ж виданих Московською патріархією в грудні 1948 року, де кожен зможе прочитати повідомлення про помпезне святкування Московською (Російською) Церквою свого 500-річчя за участю Східних Патріархів та представників численних автономних Церков.

Не я ж на очах усього світу святкувала в 1948 році 500-літній ювілей Російської Церкви, а Московський патріархат!

То як же могло статися, Владико, щоб за якихось 40 років, що збігли від 1948 до 1988 року, Ваша Церква враз «постаріла» на півтисячоліття?!

Щось негаразд з арифметикою у Вашому Московському патріархаті, Владико... Чи у вас і арифметика політичній кон'юктурі подпорядкована?

Зрештою, якщо вже так любити канони, як любить їх Російська Церква, то й 500-ліття їй слід було б святкувати не в 1948-ому, а аж у 2089 році, бо в 1948 святкувався «ювілей», за сьогоденською термінологією московських ієрархів, неканонічного, розкольницького діяння, яким був самочинний, не благословенний Царгородом відрив Московської Церкви від Київської митрополії. Адже ні новоствореної Московської митрополії, ні новопоставленого митрополита Іону Вселенський патріархат не визнав.

Тобто Церква ця була «безблагодатною», «самосвятською», «неканонічною»... підкажіть, Владико, які там ще ярлики на самочинно відділені Церкви Ви вішаєте?..

Визнання Московської Церкви і дарування їй патріаршої гідності відбулося аж через 141 рік – у 1589 році, коли вщент пограбовані турками східні патріархи змушені були мало не щороку звертатися до багатих Московських царів по милостиню.

Так, у 1586 році до Москви прибуває по милостиню (так однозначно трактує мету цього приїзду російський історик Церкви М. В. Толстой) патріарх Антіохійський Іоаким, з яким Борис Годунов (правитель при царі Федорі Іоановичі) веде переговори про визнання Московської митрополії Собором східних патріархів та піднесення її до рівня патріархату. Отримавши щедрю милостиню, Антіохійський патріарх обіцяє своє клопотання в цій справі.

У 1588 році до Москви прибуває вже сам первосвятитель – Царгородський патріарх Ієремія II, який перед тим відбув 4 роки ув'язнення на о. Родос, був пограбований султаном до нитки й ледь не втратив патріаршого престолу, на який турки посадили були якогось Феоліпта. Втратив тоді Ієремія II і свій патріарший храм – найпишнішу християнську святиню Константинополя було перетворено в мусульманську мечеть.

«Обливаючись слізьми, – розповідав у Москві Борису Годунову геть зубожілий патріарх, – вимолив я у Амурата дозволу їхати в християнські землі за милостинею...» (Див. М. Толстой «История Русской Церкви», 1991, с. 436-438).

Їхати по ту милостиню східним патріархам, власне, не дуже було куди: Схід був мусульманським, Захід – католицьким. Із багатих держав залишалася фактично лише Московська, в якій правили православні царі. Тому саме сюди і йшли східні патріархи просити грошей. А коли просиш милостиню, то й волю «даючого» маєш вдовольняти.

«Византия державная и гордая, – пише вже згадуваний М. Толстой, – не согласилась бы на равенство своей иерархии с Киевской или Московскою; Византия – раба Оттоманов – не отказала бы в этом» (М. Толстой. *Opus cit.*, с. 435).

Як бачимо – «не отказала». В 1589 році Московська Церква вже мала свій патріархат. Музику, як мовиться, замовляє той, хто платить гроші.

Справедливості ради слід сказати, що з боку Царгороду це був цілком необхідний і розумний чин: адже Московія була на той час найсильнішою православною державою в Європі, й можна лише дивуватися, чому того не було зроблено раніше.

Але, попри сказане, фактом залишається те, що протягом 141 року – майже півтора століття – Московська Церква була «самосвятською» і «неканонічною».

Бачите, Владико, знову мені доводиться нагадувати Вам про ту «порошину», яку Ви так старанно шукаєте в «оці» Київського патріархату, не помічаючи в своєму цілому півторасталітнього бука. Та ж нам треба ще років зо 130 прожити, щоб зрівнятися з вашою Церквою в «безблагодатності» й «неканонічності»!..

Поставлення Іони Рязанського в чин митрополита Ваша Церква обґрунтовує 1-им апостольським та 4-им правилом Першого Вселенського Собору, посилаючись на те, що за цими правилами обиралися при Ярославі Мудрому – бл. Іларіон, а при Ізяславі – Клим Смолятич. Але ж, Владико, ні Ярослав, ні Ізяслав, поставляючи митрополитів єпископським свяченням, не розколювали митрополію, не ставили існування материнської Церкви під загрозу. Відділення нашої Української Церкви також, здається, не загрожує загибеллю Церкві Російській. А тодішній розкол був здійснений Москвою саме тоді, коли Київська Церква знемагала під експансією католицизму, що

сунуло із Заходу, та мусульманства – зі Сходу. То був ніж у спину Церкви-Матері. Це, по-перше. Як ілюстрація до Ваших розмов про наше «братское єдинство»...

По-друге, ні бл. Іларіон, ні Клим Смолятич не були висвячені на вже посажену кафедру. А Іона був наречений митрополитом Київським, коли на Київській кафедрі був живісінький, з благословення Царгородського патріарха поставлений митрополит. До речі, після Іони вже жодний Московський митрополит аж до другої половини XVII століття не носив титулу митрополита Київського.

Ваші «толкователі» історії Церкви стверджують, що Москва мала право не підкорятися Царгороду, бо «Константинопольские патриархи отступили от православия, приняв унию с Римом».

Але ж їх не було усунуто з патріаршого престолу! І рішення Восьмого (Фераро-Флорентійського) Вселенського Собору ще не були скасовані (це сталося лише в 1451 році...), і Собор цей тоді ще вважався Вселенським, незалежно, був він таким насправді чи ні. Отже, дії Московської Церкви юридично не вписувалися в жодні канони!

Та й не в канонах справа. Справа в тому, що Московщина в той час активно формувалася як Держава, а роль власної, самостійної, національної Церкви в цьому процесі надзвичайно велика. До того ж російські правителі завжди вміли поставити Церкву на службу своїм потребам, і Російська Церква від дня свого усамостійнення завжди вміла своє служіння державній ідеології, державним правителям прикривати «боротьбою за чистоту православія», що ми наочно бачимо й сьогодні.

Але вернімося до питання «канонічних територій» Російської Церкви.

Ми бачили, що до усамостійнення Московської Церкви всі її землі були канонічною територією Київської митрополії, а відтак - Царгородського патріархату, якому ця митрополія підлягала. Після утворення Московського патріархату Київська митрополія втратила ці канонічні території в Московських землях. Але й Московський патріархат ніяких «канонічних територій» поза межами Московського царства не набув. Київська митрополія, що охоплювала тепер українські та білоруські землі, залишалася під юрисдикцією Царгородського патріархату.

Такий стан зберігався впродовж двох з половиною століть.

Україна стікала кров'ю, боронячи свою волю й віру від поляків, татар і турків, а Московщина жила своїм життям, у зовнішніх та внутрішніх війнах утверджуючи самодержавство та розширюючи території, і їй навіть у голову ще не приходила думка про «єдине Отечество» чи «єдиний народ», якому слід би допомогти («братья» ж бо!..) в його нерівній боротьбі на два фронти. Ситуація різко змінилася після того, як Богдан Хмельницький, ослабивши Польщу, сподівався з допомогою православної Московії здобути волю для православної ж України.

Про те, чим обернулася Переяславська угода для України (та й для Польщі!), написано багато. Мене зараз цікавлять виключно «канонічні території» та дотримання «канонічного права» на них.

Уже в 1654 році, коли під час війни з Польщею московські війська взяли Смоленськ, Могилів, Полоцьк, що підлягали Київській митрополії, а отже, були канонічною територією Царгородського патріархату, Московський патріарх Никон грубо порушує 8-ме правило III Вселенського Собору, беручи ці єпархії в своє підпорядкування та висвячуючи там єпископів, навіть не кивнувши в бік Царгороду.

До речі, нагадаю Вам, Ваше Високопреосвященство, що коли дуже православному московському духовенству треба було «з'їсти» Никона, то воно не

посоромилося вставити в пункти його звинувачень ще й це порушення канонів, хоч самі після 1654 року неодноразово робило те саме.

Може, я знову «фальсифицирую» історію? То згадайте, Владико, чи не на чужій канонічній території Московська Церква в 1659 році поставила місцеблюстителем Київської митрополичої кафедри Лазаря Барановича? Це при живому митрополиті Київському, поставленому Царгородом!

Чи була Чернігівська єпископія «канонічною територією» Московського патріархату, коли він перевів її в ранг архієпископії?

Чи мав «канонічне право» намісник Никона Пітирим у 1661 році на чужій «канонічній території» висвячувати ніжинського протопопа Максима Филімоновича на єпископа Мстиславо-Могилівського та призначати його (знову ж!) місцеблюстителем Київської кафедри?

Чи, може, не викляв того Филімоновича, що став після неканонічної висвяти «єпископом Мефодієм», за порушення канонів Царгородський патріарх?

Пітирима, як Ви, Владико, знаєте, за це діло викляв сам Никон, який хоч і самочинно покинув у 1658 році патріаршество, але юридично залишався-таки патріархом.

Це ж «кіно», Владико, яке найкраще ілюструє ставлення Московської Церкви до всіх і всяких канонів!

Дивіться, що виходить: у 1661 році Никон виголошує прокляття Пітириму за те, що сам робив у 1654-ому. А ще через 5 років, у 1666 році, коли на Соборі, який судитиме Никона, йому виставлять (у тім числі) й звинувачення в неканонічних діях 1654 року, – одним із його суддів буде Пітирим, який те саме робив, в 1661 році, й був за це проклятий тим же Никоном!

І це – о, Господи мій! – не якісь темні люди! Це ж найвищі ієрархи «найканонічнішої» Церкви, найбільші «захисники чистоти православ'я»!..

Та подивімося, Владико, це «кіно» далі. Воно нам ще дещо про московську «чистоту православ'я» розповість.

...Коли після проголошення аж двома патріархами «анафем» на посвячення отого Мефодія в єпископи, українське духовенство та козацтво вимагає прибрати проклятого місцеблюстителя, Москва вживає заходів, щоб Царгородський патріарх зняв прокляття з її ставленика, який виконував функції шпигуна та донощика.

У Царгород посилається царська грамота, у якій чорним по білому пишеться, що висвята отого Мефодія відбулася «по нашому царському хотенію» (тобто цар дав таку команду!), що зроблено це «не через неповагу до вашого святительства..., або для порушення святих канонів, які забороняють єпископам висвячувати будь-кого не в своїй області. Суццю правду кажемо, що ради важливої й невідкладної причини спонукали ми рукоположити цього єпископа, не встигши звернутися до вашого преблагенства по благословіння...»

А далі йде така нахабна брехня й такі безсовісні наклепи, що мимохіть думаєш: ні, не більшовики вигадали тезу, що для досягнення мети – всі засоби добрі, а «моральним» є все, що допомагає цієї мети досягнути. Мали! Мали в кого вчитися в Росії «непохитні ленінці»!..

«Ви чули, – пишеться далі в царській грамоті до Царгородського патріарха, – що наші піддані козаки..., які проживають по містах малої і білої Русі (тобто в Україні та Білорусії – Г. М.), люблять догоджувати та схилитися до чужоземного ярма. Нині ж особливо спізнали ми їхню прихильність до сусідніх з ними папистів. Бо ж пастви

твої митрополит... приходив до козаків і переконав багатьох із них... з'єднатися з папістами. А що вони вже готові були відпасти, то ми, щоб не загинули вони душами своїми, болісно заопікувалися спасінням їх і, угледівши цього мужа Мефодія, що може наставити їх на істину, наказали рукоположити його, щоб не заплутались вони в сітях диявольських. Ми розсудили, що краще порушити правило, яке забороняє рукополагати в чужій області, але спасти многі душі²... Якби ми не поспішили, а послали наперед спитати вас, то дуже легко вони могли б відпасти».

Цей взірєць пасквілянства й облуди цитується в «Истории русской церкви» Митрополита Макарія (т. XII). Мабуть же, Ви, Владико, зможете перевірити, чи не «фальсифікую» я історію. Я Вам і сторіночку вкажу: 572-574.

А тепер подивімося, чи є в цій грамоті «найхристияннішого» царя хоч слово правди.

На жаль, є. Правдою є те, що ми, українці (як, зрештою, й білоруси), любимо догоджати всякому та легко схиляємось до чужоземного ярма. Якби ми були менш довірливі, більш горді, не догоджали, не вітали щиросердно кожного зайду, то...

То сьогодні, Владико, не було б у мене причин «дискутувати» з Вами, бо ми б давно вже мали і по-справжньому Українську незалежну державу, і власну Церкву – Українську не лише за вивіскою, а за суттю.

Усе решта в грамоті – брехня й облуда, звичні для Московії, яка завжди (і досі!) свої політичні інтереси прикриває як не «чистотою православ'я», то піклуванням про рятунок душ, то захистом народів від «антинародних» режимів.

Бо про те, як боролось українське козацтво проти католицької експансії, – відомо всьому світові.

Що тодішній митрополит Київський Діонісій Балабан ніколи не був навіть запідозрений у схильності до католицизму – це теж історичний факт. Але фактом є й те, що митрополит Діонісій підтримував гетьмана Дорошенка в його боротьбі проти Москви й був противником підпорядкування Київської митрополії Московському патріархату. Саме тому московський цар руками свого патріарха й садить на Балабанову кафедру «місцєблєуститєлів», саме тому й оббріхує його перед Царгородським престолом. Ну як сказати патріарху: «Ми тут, ваше преблаженство, зібралися «відтяпати» від вас вашу митрополію, а пастви вашої митрополит нам заважає це зробити, тому ми змушені були висвячувати свого прислужника та садити на голову вашому митрополиту»!

А оскільки так сказати не можна, то треба брехати, ніби козаків терміново треба було «наставляти на істину».

Невже ж, Владико, в Україні не було кому «наставляти на істину», окрім ніженського протопопа? Адже вже в цей час добрий десяток українських богословів «наставляли на істину» тих же московитів! Єпифаній Славинецький, Феодосій Баєвський, Арсеній Сатановський, Дамаскін Птицький та інші ще від 1649 року на прохання царя працювали в Москві...

Та й «місцєблєуститєлем» був тоді Москвою ж неканонічно призначений Лазар Баранович. Скажіть, Владико, якби й виникла потреба «наставляти козаків на істину», то хто б це міг краще робити: уславлений Чернігівський святитель чи протопоп Филімонович, якого садять на місце Барановича?

Але ж святитель Лазар, незважаючи на його прихильність до Москви, не став би шпигувати за духовенством українським та козацькою старшиною й доносити на них Москві. До нього з такими пропозиціями й підступитися ніяк було. А Филімонович

уже продав свою совість, допомігши Москві обдурити в 1659 році Юрка Хмельницького та підписати фальсифіковані, підложні т. зв. «Переяславські» статті, появилася, між іншим, і стаття про підпорядкування Київської митрополії Московському патріархату, якої не було й близько в статтях Богданових.

К. В. Харлампович пише, що отримав за цю «послугу» ніженський протопоп 1000 червінців: 500 – грішми і 500 соболями. Після такого «бізнесу» Филимоновичу вже можна було давати будь-які доручення...

Але ж зараз нас, Владико, цікавлять не бізнесово-політичні оборудки Московського патріархату з ніженським протопопом, а питання «канонічних територій».

Ото ж процитована мною царська грамота 1663 року цікава для нас ще й тим, що в ній Москва сама чітко визнала: територія Київської митрополії – це чужа канонічна область, яка підлягає Царгородському, а не Московському патріархату, і будь-які дії московських ієрархів у ній – є грубим порушенням канонічних правил.

Запам'ятаймо: в 1663 році Москва царською грамотою засвідчує, що Київська митрополія – це канонічна територія Царгородського патріархату, «дуже щиро» вибачається за своє втручання в «чужу область» і пояснює його тим, що Митрополит Київський «відступив від православія» і без втручання Московської Церкви українці вдух католиками поставали б.

Точнісінько, як зараз: патріарх Київський «желает уничтожить истинное православие», а після створення Української Помісної Церкви «гонения на православную Церковь усилятся и следующим требованием будет подчинение ее Риму» – це я цитую сучасну маячню, викладену з Вашого, Владико, благословіння архимандритом Євлогієм у його брошурі «Служители грядущего антихриста в Украине».

Ви б уже, Владико, зі своїм Московським патріархатом щось новеньке вигадали, бо якось аж незручно бачити, як ви майже середньовічні сценарії розігруєте...

Зміст «покаянної» царської грамоти нам треба запам'ятати, Владико, тому, що через 22 роки, а саме в році 1685, вже після того як Москва офіційно зверталася до Царгородського патріарха Якова з проханням передати Київську митрополію Московському патріархату й отримала його відмову, московські «блюстителі канонів» самочинно, без відома Царгороду проводять на чужій канонічній території елекційний Собор, на якому неканонічно обирають неканонічного ж митрополита Київського, яким стає Гedeон Святополк-Четвертинський – родич тодішнього промосковського гетьмана Івана Самойловича.

Ви, Владико, та Ваш, даруйте, досить таки безграмотний³ архимандрит Євлогій постійно посилається на вже згадуваного Лазаря Барановича, Іова Борецького й навіть на Петра Могилу, що «тяготели к Москве».

Я Вам, Владико, можу до цього списку «тяготеющих» додати ще добрий десяток славних українських імен, очевидно, невідомих архимандриту.

Можу назвати ще більше тих, хто виступав проти такого «тяготения». Можу нагадати про багатотисячне військо гетьмана Івана Виговського, яке, розбивши чи не 100-тисячну російську армію під Конотопом у 1659 році, кров'ю (і своєю, й російською) підписалося проти російського панування в Україні; чи ті десятки тисяч українців, які виступили на захист своєї замілі від Московського поневолення під проводом гетьмана Дорошенка. Це вже не якийсь десяток-другий вчених мужів. Це – народ!

Не хотіло переходу під Московську юрисдикцію й українське духовенство. Позиція митрополитів Сільвестра Косова, Діонісія Балабана, Йосифа Нелюбовича-Тукальського, які домагалися збереження 700-літньої єдності Української Церкви з Царгородським патріархатом, – відома.

Та навіть учасники елекційного (як згадувалося, неканонічного) Собору в 1685 році, коли вже, здавалося б, доля Київської Церкви була вирішена за «правом сильнішого», все ще намагаються протестувати, боячись, аби життя в Українській Церкві не пішло «по обыкlostям московським».

У листі, врученому духовенством гетьману Самойловичу, уривки з якого наводить історик Української Церкви І. Власовський, про ці «обыкlostі», запроваджені у новоствореній Білгородській єпархії під егідою московського архієрея, пишеться:

«...раніше священники й протопопи жили там по всьому київському праву і звичаю... тепер же збільшилися данини, розвинулось хабарництво; з духовенством поводяться по-грубіянському; духовних б'ють, підвішують. Коли б священник з причини вбогості данини не дав... то священника на правежі затинають по литках палицею... і вільно попа без жодного респекту пекти і обвісити, як стало недавно в Сумах. Книги наші нищать, а московські насилають, церковний спів наш і читання касують,^{4,5} а московське заводять... Все це давнім нашим духовним вольностям противне...» (І. Власовський, Нарис історії Української Церкви, Н-Йорк, Бавнд-Брук, 1956. Т. III, стор. 333-334).

Так що голосів «проти» було значно більше, ніж голосів «за». Але ж ми, Владико, зараз не голоси рахуємо. Ми говоримо про канонічне право, на сторожі якого нібито непохитно і завжди стоїть Московський патріархат.

Так от, це право було Московським патріархатом ще раз потоптане проведенням вищезгаданого елекційного Собору 1685 року та неканонічним обранням на ньому на митрополита Київського Гедеона Святополк-Четвертинського.

Зауважмо цікаву метаморфозу: якщо в 1663 році Москва визначає, що Київська митрополія – це чужа канонічна територія та придумує брехливі виправдання своєму втручання в її життя, то в 1685 році Московський патріарх Іоаким уже й не думає виправдовуватись, а ще раз настійно пропонує Царгородському патріарху Якову зректися Київської митрополії, мотивуючи свої права на неї тим (увага!!!), що «изначала принятия православной веры, была она всероссийского нашего престола». Отак!!!

Так що, Ваше Високопреосвященство, патріарх Іоаким ще й Вас перескочив! Ви хоч стверджуєте лише, що «Киевская Русь всегда была вместе с Великой Россией» (якої не існувало – Г. М.), а патріарх Київську митрополію, створену в 988 році, «всероссийському престолу», заснованому через 600 років потому, одним махом «изначала принятия православной веры» підпорядковував!

То хто ж із нас, Владико, фальсифікатор історії? І як тут не згадати градоначальника невмирущого «города Глупова», який мріяв «возвращение древнего Византия под сень Отечества Российского уповательным учинить»!..

Та що б не вигадував російський патріарх, як би не господарювали російські ієрархи в Київському церковному «господарстві», а відповідь Царгородського патріарха Якова була «ні», і це ніяк не влаштовувало російських політиків, які розуміли, що доки церква в Україні не стане на службу імперським інтересам, про політичне підкорення України не може бути мови.

Тому в 1686 році, коли патріарха Якова на патріаршому престолі вже не було, а місце його зайняв щойно поставлений патріарх Діонісій IV, Москва відправляє в Царгород посольство, яке має спонукати нового патріарха до відречення від Київської митрополії та передачі її Московському патріархату.

Очолує посольство думний дяк Никита Алексєєв, який бував у Царгороді й добре знає входи-виходи не тільки до патріарха, а й до великого візира Туреччини, в якого Діонісій тільки-тільки отримав затвердження на патріаршій посаді.

Хитрий дяк іде спершу до вельможного турка з проханням, аби той дав патріарху наказ задовольнити потребу московського посольства, а тоді несе вже самому Діонісію «три сорока соболей и двести червонцев». Яку «мзду» носив Алексєєв візиру – історія, як кажуть, «умалчивает». Але візир охоче задовольнив прохання Москви, бо в умовах тодішньої війни Туреччини з Австрією та ще кількома державами Москву, чий нейтралітет був потрібен туркам, сердити не випадало.

Діонісій же «мзду» взяв і наказ візира виконав, розіславши грамоти про передачу своєї дочірньої Київської Церкви під юрисдикцію Московського патріархату.

І знову ж: якби на цьому справа скінчилася, то якою б я не була «націоналісткою», як Ви мене, Владико, називаєте, я повинна була б визнати, що з 1686 року Київська митрополія (тобто наша Українська Церква) стала канонічною часткою Російської Православної Церкви, а її територія – канонічною територією Московського патріархату.

Та справа ця (і Ви, Владико, не можете цього не знати!) мала вельми цікаве продовження.

То ж давайте удвох і розповімо усьому миру хрещеному цю сумну історію.

Найсумнішою наразі вона виявилася для самого патріарха Діонісія. Уже наступного 1687 року Царгородський патріарший Собор засуджує оборудку з передачею Київської митрополії Москві як «акт симонії», тобто хабарництва, а самого патріарха позбавляє патріаршої гідності. Було таке, Владико, чи, може, я «фальсифікую історію»? Було!

На цьому зупинімося.

Отже, передача Київської митрополії під юрисдикцію Московського патріархату в 1686 році вже через рік була визнана «актом симонії», тобто протиправним, неканонічним діянням.

А тепер, Ваше Високопреосвященство, питання, як-то кажуть, «на засипку»: Ви можете назвати документ, виданий після 1687 року, який би засвідчив канонічно-правну передачу Царгородом Київської митрополії Московському патріархату? Не можете?

Я також не можу, бо такого документа не існує в природі.

За інших часів Царгород тут же забрав би своє назад. Але ж патріархам, яких затверджує турецька влада, не вільно гнівити Росію.

Українці також мовчать, бо, завдяки «схильності догоджати та схилитись до чужоземного ярма», вже «відговорили» своє: немає вже ні Хмельницького, ні Дорошенка, ні Виговського... Та й сам Іван Самойлович, який у 1686 році отримав від Москви за допомогу в підпорядкуванні їй Київської митрополії жалувану грамоту із золотим ланцюгом та діамантові клейноди, був уже в Сибірському засланні...

«Впала гарна козацька Україна... – з сумом пише про цю добу, що ввійшла в українську історію як доба Руїни, Самійло Величко, – через тодішню незгоду козаки всі пропали, самі себе звоювали».

Москва ж мовчить – бо їй це загальне мовчання найбільш вигідне: навіщо нагадувати комусь, що володієш чимось незаконно? Головне – що володієш!

Та нас, Владико, цікавить не те, хто чим заволодів фактично. Нас цікавить канонічне право на це володіння, закріплене відповідними документами. Хіба не так?

А таких документів, окрім грамот патріарха-хабарника, – немає!

Отже, й ні про які «канонічні права» Московського патріархату, який Ви тут представляєте, на Українську Церкву чи на якісь його «канонічні території» в Україні мова йти не може!

Як бачите, не треба навіть звертатися до Томосу, виданого Царгородським Патріархом Григорієм VII у 1924 р. українським церквам у Польщі, які входили до складу Київської митрополії й, таким чином, також неканонічно були підпорядковані Московському патріархату в 1668 році.

Ваш архімандрит Євлогій у великошумній і маломудрій брошурці «Служители грядущего антихриста в Украине» стверджує, що патріарх Григорій VII «не имел законного права объявлять автокефальной какую-то часть другой поместной Церкви, которая входила в юрисдикцию Московского патриархата».

Якби «входила» на основі канонічного права, то точно б – «не имел», бо це було б порушенням правила II Вселенського Собору та 8 правила III Вселенського Собору, які, на думку російського духовенства, порушувати можна лише Московській Церкві...

Але, оскільки акт передачі патріархом Діонісієм Київської митрополії під зверхність Московського патріархату в 1867 р. був визнаний неправочинним як «акт симонії», а інших документів, що узаконювали б цю передачу, ніколи не приймалося, то Київська митрополія канонічно залишалася дочірньою Церквою й канонічною територією Царгородської патріархії, хоч фактично, за «правом сильного» й була підпорядкована Москві.

Саме про це й ідеться в Патріаршому й синодально-канонічному Томосі Царгородської Патріархії від 13 листопада 1924 р., де чорним по білому написані слова, що обґрунтовують право Патріарха Григорія VII, і які архімандрит цитувати не зважається: «...відірвання від нашого престолу Київської митрополії відбулося не за приписом канонічних правил».

Тобто, через 238 років після оголошення акту підпорядкування Київської митрополії Москві неканонічним актом симонії Царгородський патріарх ще раз підтвердив, що жодних канонічних прав на Київську митрополію Московський патріархат не має. А що, як твердить архімандрит, українське духовенство Польщі зверталось в справі автокефалії й до Москви, то в цьому немає нічого дивного, адже ми вже на собі відчули, скільки бочок бруду може вилити московське духовенство на непокірних автокефалістів...

Тим більше, що й відмови з боку Москви, вщент розбитої під Варшавою в 1920 році та зайнятою «двірцевими» інтригами в ЦК у 1924-ому, бути не могло – з Польщею сваритися було не з руки...

Не можу не сказати й того, що ініціатором відділення українських церков у Польщі від Московського патріархату був мудрий польський патріот Пілсудський, який, як він сам казав, «їдучи в спільному потязі під назвою «Соціалізм», зійшов на зупинці з назвою «Польща». Саме він, розуміючи, яку небезпеку для молодії незалежності Польщі становить Церква з центром у чужій державі, з «братніх обіймів»

якої Польща щойно звільнилася, заопікувався ще в 1921 р. утворенням у своїй державі Української автокефальної церкви.

Якби у нас, у незалежній Україні став при владі отакий «Пілсудський», то ми давно б уже мали справді Українську, не залежну від сусідів Помісну Церкву.

А оскільки керманичі наші ще й досі не позбулися «склонности угождати и склоняться в чужеземное ярмо», то Ви, Владико, маєте змогу пропагувати в нашій незалежній Україні ідеї «єдиної і неделимої Русі» (тобто ідеї відновлення Російської імперії), можете вільно шельмувати українських патріотів та Українську Церкву, доводити, що «Київ без Великої Росії неможливий», а українська мова – це «площадью рожденная, уличная речь». А я, замість наукової роботи за фахом мушу займатися «сотрясанієм воздухів» у дискусіях з Вами.

Справедливості ради, слід сказати, що якби Московська Церква більше шанувала канони й менше покладалася на своє «право сильнішого», або якби знайшовся хоч хтось, хто зважився б тоді опротестувати її права на Київську митрополію, вона, очевидно, змогла б знайти канонічні підстави для юридичного визнання цього підпорядкування. Адже вже у XVIII ст. Україна правдами чи неправдами, а стала частиною Російської імперії.

Тоді – могла б. Але в самовпевненості своїй – не зробила цього.

Зараз – не може. Зараз Ви, Владико, взагалі волієте про ці правила не згадувати, бо...

Але про це «бо...» поговоримо в одному з наступних розділів.

2. Ну точнісінько, як оце зараз «про наші душі» дбає московське духовенство!

3. Див. його брошуру «Служители...», в якій він усі Українські церкви попереплутував за принципом «чув дзвін, та не знав де він».

4 Український церковний спів вважався тоді найкращим у Європі. Та й сама Москва через кілька літ почне масово вивозити українських співаків у Росію для створення церковних хорів та придворних капел.

5 Касування українського та заведення московського читання потребує окремого пояснення, бо воно зіграло величезну роль у російщенні нашого православного люду. Мова бо йде не про українські чи російські книги, а про тексти, написані старослов'янською мовою, яка, за твердженням підлеглих Москві ієреїв, є канонічною, на відміну від «улічної» української.

Але ж лкремі літери в цій «канонічній» мові під впливом традиції усного мовлення в різних слов'янських народів читалися по-різному. Якими «канонами» визначалась «канонічність» читання, приміром, старослов'янських літер Е, И, Ъ («ять»), Ь, Ъ і які вчені мовознавці були причетні до цієї «канонізації»???

У нашому (давньокиївському) читанні Е читається як Е; И – як И; О – як О; Ъ; – як І; Ь на кінці слів після Ц, наприклад, зберігається й пом'якшує цей приголосний, а після Ч та ще дванадцяти звуків – ігнорується, і звуки ці вимовляються твердо.

Тобто, у нас спільнослов'янські слова лѢто, рѣка, рѣчь, стрѣлецъ, отецъ, тѣло, хлѣбъ, сѣча, нива, матѣрь, молитва, приодѣти тощо читається як ЛІТО, РІКА, РІЧ, СТРИЛЕЦЬ, ОТЕЦЬ, ТІЛО, СІЧ, НИВА, МАТІР, МОЛИТВА, ПРИОДІТИ.

У московському читанні (також відповідно до традиції усного мовлення!) літери ці позначають зовсім інші звуки і читаються інакше: Е – Є, И – І, Ъ – Є; О в ненаголошених складах – як А; Ь після Ч та інших наших твердих звуків пом'якшує їх, а після Ц – ігнорується, залишаючи його твердим.

А тепер прочитаймо запропоновані вище слова отої «канонічної» старослов'янської мови по-московському: ЛЄТО, РЄКА, РЄЧЬ, СТРЕЛЄЦ, АТЄЦ, ТЄЛО, ХЛЄБ, СЕЧЬ, НІВА, МАТЕРЬ, МАЛІТВА, ПРИАДЄТІ...

То що ж виходить? А те, що московське читання оту «канонічну» старослов'янську мову перетворює в ...російську, яку наші православні українці, чуючи щоденно під час богослужби, засвоюють на підсвідомому рівні, все далі й далі віддаляючись від рідної.

Отож введення московського читання церковних текстів та заборона київського, яке базувалося на давньоруській усномовній традиції й мало значно глибше коріння, ніж московське, з жодними канонами нічого спільного не мало, а було ще одним, дуже дієвим засобом насильницького «обрусительства инородцев».

РОЗДІЛ IV. Про «общую історію», «єдінос отечество» та про те, як митрополит Агафангел виконує в Україні «важнейшую задачу русской государственной идеологии»

Високоповажний Митрополите!

Гадаю, що зараз, коли ми вже розібралися і з історичними, і з канонічними територіями, саме наспіла пора розібратися з проблемою «вырождения и исчезновения нации в Украине» (яке, за Вашими словами, настане одразу, як Українська Церква звільниться від Московської залежності), а разом з тим і подивитися пильніше, що ж то за «общая історія» і «общее Отечество» були у нас «с всегда братской Россіей».

Насамперед хочу з'ясувати, про яку націю в Україні Ви так піклуєтеся, щоб вона не виродилась і не щезла повністю?

Якщо Вас так тривожить доля російської нації, представники якої живуть в Україні, чи, приміром, єврейської, німецької чи китайської, – то можу Вас заспокоїти: жодній з цих та безлічі інших націй в Україні виродження й зникнення не загрожує. Тому що, якби раптом в Україні не залишилося жодного росіянина чи представника якоїсь іншої нації, то ця нація все одно жила й розвивалася б на своїй рідній етнічній території, яку Господь дав кожному народу.

Єдина нація в Україні, якій, окрім України, ніде розвиватися, – це українська нація. Отже, їй єдиній може загрозовувати «вырождение и исчезновение», якщо тут, на цій, Богом їй даній українській землі не будуть нарешті створені умови для її розвитку.

Але щось не видно, Владико, щоб Ви дуже клопоталися про українську націю та її розвиток, бо однією з ознак, до того ж головних, нації є її мова. Зникає мова – зникає народ як самобутня одиниця на етнічній карті світу. А Ви нашу мову – мову нашої української нації – як якусь непристойну з церкви виштовхуєте та з амвонів її «неканонічною», «неблагодатною» оголошуєте, а то й просто «уличной, площадью рожденной» обзиваєте.

До того ж для формування повнокровної, повноцінної нації необхідна Держава. Етнос може функціонувати як недержавний організм. Формування нації пов'язане з державністю. А Ви нам у праві мати самостійну Українську державу, як свідчить навіть Ваша заява «Рух против православия», відмовляєте, переконуючи нас, що ми можемо існувати «только с Великой Россіей».

Отже, всі Ваші писання і дії спрямовані якраз проти української нації.

Якщо Ви хочете переконати нас в існуванні колись чи тепер якоїсь міфічної нації, в якій поєднано українців і росіян, або самі вірите в можливість існування такого «спільного казана», то Ви глибоко помиляєтесь. Такої «нації» немає й ніколи не існувало. Існувало дві народності, різні за походженням, з абсолютно різними менталітетами, світоглядами, різними культурами і звичаєвостями. На їхній основі утворилися дві нації: українська та російська. Ви чомусь лякаєте людей словом «етнографія». Мушу сказати, що у формуванні переважної більшості європейських націй лежить етнографічний принцип, і основою кожної нації є корінний народ, народ-aborigen.

Американська нація формувалася інакше: з різних кінців світу з'їжджалися шукачі багатств, винищили аборигенів, залишки їх загнали в резервації і почали з тієї прийшлої різноплемінної і різнонародної маси творити державу. Так виникла американська нація, назву якій дав не корінний народ, а географічна територія – материк, на якому вона сформувалася. Таке теж, як бачите, буває. Але для цього треба перебити аборигенів, знищити корінне населення. Може, Вас, Владико, більше влаштовує саме такий принцип формування нації??

Буває, що народ-завойовник, підкоривши й частково знищивши завойований народ (особливо ті його частини, що є носіями етнографічної традиції або інтелекту нації), повністю асимілює його: накидає йому свою мову, звичаї, культуру, своє розуміння історії тощо. Це призводить до втрати завойованим народом національної самоідентичності: всі Ковалі – вдух стають «Ковальовими», Киселі – «Кісельовими», всі Нетудихати – «Нетудіхатиними», а в графі «національність» – пишуть... Зрештою, Ви й самі добре знаєте, що в тій графі пишуть у подібних випадках.

Ви, Владико, в своїй заяві стверджуєте, що наша земля могла б називатися «татарской, польской, литовской, турецкой – какой угодно, только не украинской», якби не... «Бородинское сражение»(??) і Куликовська битва.

Маю Вам сказати з повною впевненістю, що якби ми, українці, не були такими живучими й не мали так міцно (протягом тисячоліть!) укорінених національних рисб, то земля наша лише за 74 роки комуністичного московського панування, після поголовного винищення української інтелігенції, після трьох штучних голодоморів, що практично знищили трудове селянство, вже давно мала б зватися російською, чи то, як Ви кажете, «русскою». Не кажу вже про майже 300 років панування Москви самодержавної... Але ми живучі, Владико.

Так що не треба нам ще й нині втокмачувати в голови імперські вигадки про «єдиную русскую націю», «русскую землю», «єдиное (також, очевидно, русское) Отечество», про «общую історію» та всі ті блага, які вона нам принесла. Нам це втокмачували протягом 350 років...

Але, оскільки Ви це робите й, очевидно, не перестанете робити до певного часу, то мушу і я зупинитися і на тій «общей» історії, і на тих благах.

Історію України Ви, Владико, не знаєте, бо, власне, й не мали де її вивчити. А історію Церкви, принаймні Російської, повинні знати. Тому Вам має бути відомо, що вже в 1160 році, щойно «зіп'явшись на ноги», Суздальщина, яку Ви ототожнюєте з Київською Руссю, звертається до Царгородського патріарха Луки Хризоверга з проханням відділити її від Київської митрополії та висвятити для неї окремого митрополита.

Мабуть-таки, князь Андрій Суздальський (потім названий Боголюбським та причислений Російською Церквою до лику святих) не вважав, що живе з Київською

Руссю «в єдином Отечестве», а, як і потім історик Ключевський, вважав ту Русь «чужеродной» страной, до того ж – країною-суперницею, ворожою Суздальщині, з якою Суздальщина веде запеклу боротьбу за першість. «Нащадки молодших Мономаховичів, – пише М. Грушевський, – умисне намагалися підірвати Київ, щоб київські князі не мали значення, а їм щоб бути найпершими князями» (М. Грушевський «Історія України. – УКК Америки, 1990. – С. 110).

А що князь був далекоглядним політиком, то добре розумів роль Церкви не тільки в духовному, а й у національно-політичному житті держави. Іншими словами, розумів те, чого багато наших політиків і нині не можуть зрозуміти: хочеш мати незалежну Державу – створюй у ній незалежну Церкву.

Чому Лука Хризовєрг відмовив Андрію Суздальському – невідомо. Очевидно, причиною було те, що Суздальщина на той час, як ми знаємо, ще далеко не повністю була християнізована, і без потужного місійного впливу Києва її остаточна християнізація підлягала сумніву.

Скоро після патріаршої відмови «боголюбивий» князь вирішив по-іншому розв'язати свої стосунки з Києвом.

У 1169 році, зібравши велике військо та прилучивши ще декількох невдоволених князів, Андрій іде походом на Київ. Літописець пише: «Два дні... грабували місто, Софійський собор, Десятинну церкву... Церкви горіли... Одних убивали, інших в'язали і брали в полон... обдирали церкви і монастирі, забирали ікони, дзвони навіть здійсмали і вивезли в північні краї. Ограбували тоді всю святиню...»

До речі, як стверджують українські історики, саме під час цього великого руйнування стольного граду Київської Русі не забув князь Суздальський і про святиню, яка знаходилася в княжому містечку Вишгороді під Києвом – знамениту чудотворну ікону Вишгородської Богоматері, написану, за переказами, св. євангелістом Лукою на дошці столу, за яким обідала Богородиця. Повіз «боголюбивий» князь-грабіжник святиню наших предків до Суздаля, та, кажуть, не довів: не схотіла Пречиста в столицю злодія вступити, – не доїжджаючи кілька верст до столиці, вперлися коні, що везли ікону, й – ані руш! Довелося Андрію спішно на цьому місці храм будувати, довкіл якого містечко виникло, Боголюбовим назване. Потім перенесено було ікону до нової Андрієвої столиці – Володимира – на Клязьмі. Так і стала наша Вишгородська Богоматір отією знаменитою «Володимирською», якою й понині так гордиться перед світом Російська Церква.

Це Вам, Владико, ще одна ілюстрація до Ваших розмов про «общее Отечество» і «єдиний народ».

Те, що недограбували і недоруйнували суздальці, доруйнували й дограбували в 1240 році орди Батия. Київ занепадає, але все ще залишається центром митрополії, хоч і «овдовілої» після ординського нашестя.

...Як удалося Суздальщині, що згодом стала Московщиною, так розбагатіти й підвестися під тим «татаро-монгольським ігом» - історія, мабуть, не розповість ніколи. Бо ж для того, щоб «під ігом» підвестися набагато вище, ніж «без іга», одного географічного положення, мабуть-таки, замало.

Про князів Новгородських, приміром, відомо, що вони охоче «підторговували» з ординцями Київськими землями.

Ярослава Новгородського, який ще до 1240 року випросив собі у хана ярлик на (ще не завойоване ордою!) Київське князівство, бачимо під час штурму Києва в 1240

році серед Батієвого війська – допомагає «синочок» «єдиного Отечества» ординцям гвалтувати «матерь городов русских»!..

У 1252-у вже сина його Олександра Ярославича (так-таки, того, котрий Невський!..) бачимо на нашій землі. Цей привів ординців, щоб допомогли йому в «общем Отечестве» Володимир-Волинське князівство завоювати. Так що з Новгородом усе ясно.

А от про Московщину відомо, що вона тільки те й робила, що з татарами боролася. Та ще хіба знаємо достеменно, що внаслідок цієї боротьби більше половини бояр московських чомусь... татарами виявились!

Не будемо дошукуватися причин такого дива. Сприймемо його просто як історичний факт, а самі гляньмо на Київські землі, де знаходиться «вдовствующа» з 1240 року митрополича кафедра. Царгородському патріарху Мануїлу зараз не до неї. Він сам, разом з візантійським імператором, сидить у Нікеї, куди втік під час захоплення й руйнування Константинополя (Царгорода) хрестоносцями в 1204 році.

Отже, обсадження митрополичої кафедри бере на себе Данило Галицький, у володіння якого в той час входять і Київські землі. Десь близько 1243 року князь посилає до Нікеї мудрого й благочестивого ченця Кирила на висвяту його на Київського митрополита.

Важенька справа – спорядити гідне посольство в таку далеку й небезпечну дорогу, але мудрий князь Данило, піклуючись про духовного пастиря для своєї згорьованої землі, справляється з нею, і невдовзі до Києва прибуває новоосвячений митрополит Кирило II.

Та радість була недовгою. Уже через кілька місяців Київський митрополит, висвячений за поданням і коштом князя Галицького, опиняється в Суздалі, а далі – з перенесенням центру князівства – у Володимирі – на Клязьмі.

Його ж стежкою йде й наступний митрополит Максим Грек, присланий Царгородом на київську кафедру після смерті Кирила II.

Літописи пояснюють таке «тяжіння» Київських митрополитів до Суздальської землі тим, що в Києві вони «не могли стерпіти татарського насилля» (Лаврентіївський літопис).

Знову ж виникає питання: то на Суздальщині, виходить-таки, татарського насилля не було?

І ще одне, що мені не дає спокою, Владико: невже ці та й інші «київські» митрополити-святителі того часу були настільки малодушні, що не могли винести тих терпінь, які переносила їхня паства, покинута в біді навіть без духовної підтримки? Чи вони так любили самі себе й блага житейські? Хіба ж не казав Христос, що пастир добрий душу свою покладає за свою паству?

А як же суздальські, а пізніше московські владомощі, які, як Ви стверджуєте, жили з Києвом «в єдином Отечестве», багатіли собі «під ігом», покинувши напризволяще частину того «Отечества» й навіть «хліб духовний» віднімаючи в нього?

Ні, Владико, щось у нас не «стикується» з тим «общім Отечеством» від самого початку зародження Вашої майбутньої «Великої Росії»...

Наші українські князі, дбаючи про свій народ, навіть домагаються створення окремої Галицько-Волинської митрополії, бо ж 2-х Київських митрополитів бути не може: якщо «київський», залишивши паству, сидить у Москві чи раніше – у Володимирі, то для головного пастиря в Україні треба якусь іншу назву шукати.

Більше того, забігаючи наперед, скажу, що навіть польські королі (католики!) вимагали від Царгорода окремого митрополита для позбавленого духовної опіки українського православного люду (Казимир Великий, наприклад). А одновірні «браття» навпаки, все роблять, щоб цього не сталося.

Як не дивно, але навіть питомий галичанин, ігумен Ратненського монастиря на Львівщині, «муж благомудрий і кріпкий у вірі», посланий для висвяти в митрополити внуком Данила Галицького Юрієм I (Львовичем) у 1308 році, повертається з Царгорода не на рідну землю, а йде прямісінько у Володимир Суздальський, а після перенесення столиці князівства до Москви стає першим сподвижником і радником Івана I, прозваного Калитою.

Саме завдяки мудрості й постійній підтримці видатного галичанина Московський князь «досяг того політичного й морального авторитету, що дозволив Москві піднятися над іншими князівствами й стати ядром майбутньої держави».

Це, Владико, не «Могильницькие» вигадали. Це все той же Ключевський пише.

Та в цьому разі нам і Ключевський не потрібний. Є «безпомилна» і «найблагодатніша» Російська Церква, яка проголосила саме українця – галичанина Петра... небесним покровителем російської столиці – Москви, зважаючи на його неоціненні заслуги в справі її розквіту й возвеличення. «Радуйся, возвеличивший державу князей наших! Светло ликуй, преславный град Москва, имея в себе святителя Петра – зарю солнечную... – співає донині в акафісті небесному покровителю Москви російський люд, навіть не здогадуючись, що славить галичанина, «западенца», який, обманувши сподівання Львівського князя, присвятив своє життя «возвеличиванню держави» чужих князів.

А якби, Владико, цей святительський дар митрополит Петро та інші «київські» за назвою митрополити використали на «возвеличивание» Києва чи Львова, приміром? Може б, доля української землі трохи інакше склалася? Може б, Ви тоді не сміли доводити нам, що без «Великої Росії» ми взагалі існувати не здатні, що без неї наша земля «іменовалась бы польской, литовской, турецкой» і т. ін.

А як би «іменовалась» Московська земля, якби у вирішальний час Івана Калиту не підпер своїм могутнім святительським плечем галичанин-митрополит?

Погляньмо, зрештою, може, київські митрополити, що працюють на московських владомощців, хоч якусь увагу приділяють Києву?

Приділяють! Про цю «увагу» говорить, наприклад, кн. Вітовт у 1415 році (це вже українсько-литовська доба) на Новгородському Соборі: «Се нині митрополит («Київський», що сидить у Москві, – Г. М.) Фотій усе узороччя церковне і сосуди на Москву переносить і увесь Київ пусто сотворив своїми пошлинами».

Цей митрополит, як свідчить літописець, надто «старанно» займався збором данини на українських землях. «Вітовт же, – говорить літопис, – не любив, коли із його краю в інший данини носили» (Отакий, бачте, дивний князь був: не любив того – і квіт!) Тож одного разу (очевидно, як терпець урвався) князь розгнівався, і коли Фотій повертався на Москву з «даниною», «наказав його ограбити всього й ні з чим на Москву відпустити». Отакий «уважний» до української пастви був митрополит!..

Не кращим був його попередник Алексій, якому навіть Царгородський патріарх докоряв, що він «затвердився» на Москві, а в інших (тобто в українсько-литовських) землях «паству занедбав та залишив без пастирського проводу, без науки і духовного догляду». Тут і вище цитую за І. Власовським («Нариси історії Української Церкви» Т. I. – Нью-Йорк, 1955, с. 106, 113).

Ви, Владико, дуже не любите греко-католиків, чи як Ви кажете, «униатов». А може, й унії ніякої в Україні не було б, якби наші Київські митрополити не блукали по чужих землях, тоді, коли в рідній землі під впливом зовнішніх сил релігійне та церковне життя все більше й більше розхитувалося?

Адже митрополит Фотій «узороччя й сосуди церковні» на Москву возив уже в той час, коли між Литвою та Польщею була укладена Кревська унія 1385 року, вже був прийнятий Гродельський акт, що знаменував початок акції покатоличення православних українців та білорусів. Де ж тоді була «братня» Росія? Чому не відправила (Київських же!) митрополитів рятувати «веру православную», замість «узороччя та сосуди» вивозити?

А вивозили ж не тільки «узороччя та сосуди». Ось що пише Царгородському патріарху обраний Новоградським собором на митрополита Київського Григорій Цамбалак (росіяни його чомусь Самвлаком зовуть) про господарювання в Київських землях «Київських» митрополитів із Москви: «Церкви не строїлися, але, побираючи церковні прибутки, митрополити виносили гроші в Московію, церковні речі та святощі, страсті Христові та сандалії Богородиці, ікони, ковані золотом,... всю красу церковну Київської митрополії, що князі постаралися на честь і пам'ять, не кажучи про срібло, золото й убори церковні, – хто порахує, скільки всього винесли!»

Вигідно, Владико, так жити в «общем Отечестве» і з «общім» патріархом!..

Зараз, т. зв. «українські» церкви Московського патріархату щороку відправляють до Москви здається, понад 200 мільйонів???

І ще один цікавий факт з історії нашого, як Ви стверджуєте, «общего Отечества» і «общей історії». За 1482 рік. До польської експансії вже додаються татарські набіги кримських орд. Отож хан Кримський Менглі-Гірей, щойно здійснивши спустошливий набіг на Київ, їде на Москву просити грошей на будівництво Очаківської фортеці проти захисників українських земель, у яких у той час князює Олександр Казимирович. Як дарунок Івану III хан Кримський вручає золотий дискос і портир із однієї з пограбованих ним київських церков. Московський цар як «істинний захисник» православ'я і «брат» українців... приймає вкрадений у свого «брата» дар і, звичайно ж, дає «невірному» гроші на будівництво фортеці, щоб зручніше було хану тих православних «братів» бити. Плакали, правда, московські грошики, бо козаки українські той Очаків у 1493 році (через рік після його спорудження) вщент зруйнували.

А Ви, Владико, ще й питаєте, ким би ми були, якби «Великая Россия» (яка, по Вашому, вже й за Київської Русі була) отак нам не допомагала на кожному кроці!..

А цікаво, чим би була Російська держава, якби наші українські вчені-просвітители не цивілізували її в XVII-XVIII ст., не обсадили єпархії єпископами з європейською освітою, не повідкривали при кожній із них школи й училища, не перетворили слов'яно-греко-латинську академію «в першу й найважливішу фортецю, з котрої проводилася систематична боротьба Київської освіти з Московським невіжеством» (К. В. Харлампович «Малороссийское влияние на великорусскую церковную жизнь». Т. I. – 1914, с. 47).

Якщо Харламповича мало, нагадаю, що писав ще в кінці XV століття блаженний Геннадій, архієпископ Новгородський: «Приводят ко мне мужика для постановления в священнический сан: я приказываю ему читать апостол, а он ступить не умеет; приказываю дать ему псалтырь, а он и по той едва бредет... а на меня жалобы: «Земля, господине, такова; не может добыть, кто бы умел грамоте».

Можливо, з часом «земля» змінилась, і стала грамотних родити? Аж ніяк! Історик Російської Церкви М. В. Толстой, з книги якого подано слова бл. Геннадія, через кілька розділів пише вже про 16 століття: «О мрачном невежестве не только народа, но и самого духовенства мы уже говорили, но к концу XVI века это зло еще усилилось». (Хоч, здавалось би, куди вже далі?!)

Не зменшилось «невіжество» в Московській державі й у XVII ст. Навпаки, посилилось як внаслідок десятків «расколоучений», з одного боку, так і внаслідок «слепой привязанности к букве и обряду» – з іншого, яка, як пише вже цитований М. В. Толстой, «возрастает по мере возрастания невежества».

А якщо Вам, Владико, й Толстого мало, то візьміть до рук Петрові укази (це вже початок XVIII ст.), один із яких, між іншим, «повелевает» «девкам и женкам боярским» перед тим як іти «в Ассамблей»... «мыться в бане, дабы от них дух смрадный не исходил». Отак! Це вже мова йде про вищі верстви населення Росії: боярство, духовенство...

А Україна, яка стільки віків бореться то з татарами, то з турками, то з поляками, в цей же час вражає мандрівників ошатністю одягу й жител, чистотою, високою моральністю сімейного побуту, а головне – поголовною грамотністю. А щоб Ви, Владико, не казали, що «могильницкие фальсифицируют историю», то відсилаю Вас до мандрівних записок архідиякона Павла Алепського, який у 1654-1656 рр. супроводжував Антіохійського патріарха Макарія в його подорожі з Москви через Україну й дивувався тому, що тут не тільки прості чоловіки вільно читають і «Апостолів», і «Псалтир», а й жінки та дівчата навчені грамоти, моляться та співають у церквах за молитовниками, а кожне село має початкову школу при церкві, де навчаються навіть діти-сироти.

Можу нагадати, Владико, на милий усміх і те, що побачив архідиякон Алепський у Москві – й то не де-небудь, а в патріаршому дворі: «множество патриарших чиновников, 7 палат, с 7 судами... и при них множество тюрем с цепями и колодками, которыми обременяли осужденных священнослужителей». Про побут московитів, описаний Алепським, не хочу й згадувати.

Тож я запитую Вас, Ваше Високопреосвященство, чим би була Ваша «Великия Россия», якби не наші українські вчені - випускники, а потім викладачі Києво-Могилянського колегіуму, на яких (і виключно на них!) сперся Петро I в своїх реформах???

Може, я знову «фальсифікую історію»? То розгляньмо цю справу докладніше.

Російський Синод за Петра I. До складу Синоду тоді, як Ви маєте знати, входило 11 осіб. Ось вони:

Президент Синоду й незмінний місцеблюститель Патріаршого престолу – Стефан Яворський – українець, випускник Києво-Могилянського колегіуму.

Віце-президент – Феофан Прокопович – українець, випускник Києво-Могилянського колегіуму.

Радники: Гаврііл Бужинський, Єрофей Прилуцький, Феофіл Кролик, Рафаїл Заборовський – усі з того ж «гнізда».

Один із віце-президентів – білорус, але також випускник Києво-Могилянського колегіуму.

Один із радників – серб.

Один із асесорів – грек.

Великороси – 2 протопопи-асесори.

За Єлизавети (1741-1761р.) в Синоді:

українці: Амвросій Юшкевич, Варлаам Ліницький, Арсеній Мацієвич, Платон Малиновський. Митрофан Слатвинський, Симон Тодорський, Стефан Калиновський, Арсеній Могилянський;

великороси: 1 архієрей, 1 архемандрит і 1 протопоп.

У 1751 році було 9 членів Синоду – всі українці.

Може, поглянемо, ким були обсажені найважливіші великоруські єпархії?

Прошу дуже!

Московську у XVIII ст. (до воцаріння Катерини II) очолювали тільки українці: Петро Волчанський, Платон Малиновський, Тимофій Щербацький;

Петербурзьку: Никодим Сребницький, Феодосій Янковський, Сільвестр Кулябка, Веніамін Пруцек-Григорович – усі українці.

Новгородську: Феодосій Янковський, Феофан Прокопович, Амвросій Юшкевич, Стефан Калиновський – українці та один архієпископ – білорус.

Псковську: Феофан Прокопович, Рафаїл Заборовський, Варлаам Ліницький, Стефан Калиновський, Симон Тодорський – усі українці.

У Тверській з 1713 по 1765 рр. лише 2 єпископи-великороси (керували 5 років), усі решта – українці.

У Смоленській за 100 років (з 1695 по 1795) лише 2 роки єпископами були великороси. Усі решта 98 років єпархію очолювали українці.

Архангельська (Холмогорська) за 90 років мала 6 єпископів-українців, 3-х великоросів і 1-го грека.

На кафедрах Тобольській та Іркутській (найважчих на той час, бо Сибір ще не було християнізовано) бачимо виключно українців. Кажуть, що в 1722 р. Синод запропонував висвятити на Іркутську кафедру великороса (Іринарха), то Петро I не затвердив оного Іринарха, вказавши, що туди «для просвещения инородцев, в идолослужении и прочих неверствах закоренелых» треба «мужа ученого и благого жития» посилати. Видать, Іринарх царю таким не здавався, тож знову в холодний Сибір полтавчанину Софронію довелося їхати. На той час він уже, щоправда, встиг добре потрудитись як намісник Олександрівської Лаври в Петербурзі та заснувати Троїцько-Сергієву пустинь. До речі, саме клопотами св. Софронія російське духовенство було звільнене від несення селянських повинностей та від тілесних покарань. До того у російських провінціях запросто можна було задерти рясу й любісінько відшмагати попа, як першого-ліпшого волоцюгу. Як на мене, то лише за порятунок російського духовенства від отакої ганьби наш український святитель був вартий канонізації. А він же ще й Забайкалля, Якутію, Камчатку християнізував!

До речі, засновником ще однієї уславленої чернечими подвигами пустині – Оптиної – також був український учений-святитель Паїсій Величковський, якого історики Церкви називають родоначальником старчества. Кажуть, що саме він є автором отієї молитви оптинських старців, яку ми всі (я сподіваюся...) щоранку читаємо.

Та, мабуть, досить прикладів, Владико? Щоб їх усі перелічити – волової шкіри не вистачить!

Я лише хочу наголосити, що всі ці (й десятки інших, не названих мною) «мужі мудрі й благого житія», що за якесь століття витягли Росію «из мрака невежества» до рівня цивілізованої держави, і народилися, і виховалися, й освіту отримали в тій Україні, про яку Ви, Владико, кажете, що «без Великої Росії» вона нічого не варта!

Назвіть мені, Ваше Високопреосвященство, хоч одного великороса, який би зробив для України хоч малу частку того, що зробили для Росії Єспіфаній Славинецький, Стефан Яворський, Феофан Прокопович, Кирило Флоринський, Варлаам Ієницький, Амвросій Юшкевич, Паїсій Величковський, Дмитро Туптало, Інокентій Кульчицький, Інокентій Нерунович, Філофей Лещинський, Серапіон Латушевич, Сильвестр Головацький, Фіофілакт Лопатинський, Іларіон Рогалевський, Софроній Кристалевський, Іосаф Горленко, Іоан Максимович, Арсеній Мацієвич та інші українські діячі – їм же несть числа!..

Що дала Росія Україні взамін? Чим віддячила за подвижницьку працю українців-просвітителів?

Перелічу хоч дециму з того безмірного списку «великоруської вдячності»: заборонила друк українських книг, ліквідувала друкарні, закрила Києво-Могилянську Академію, зруйнувала оплот вольності української – Запорізьку Січ, знищила гетьманство й остаточно перетворила Україну в покріпачений придаток імперії з безграмотним, позбавленим чуття національної гідності населенням, якому й понині кожен «переконаний великорос» може, даруйте, «лапшу на вуха вішати», як робите й Ви, Владико, у своїх проповідях і писаннях.

А чого ж і не вішати тієї «лапші на вуха», чого ж не запевняти, що в Україні «наспех», за десятиріччя «создается культура», що «Киев без Великой России немыслим ни в коем и ни в коем случае», – як те українське населення протягом 300 літ тільки й чуло, як його «именно русские люди освобождали от всяких татар, поляков, французов, турок, немцев», а в школах учили лише про те, як наша українська культура «развивалась под благотворным влиянием великой русской культуры».

Але ж нині вже пора нам, українцям, знати, хто під чийм «благотворним впливом» розвивався, і хто ким був би без цього «впливу». Та й вам, росіянам, слід би дізнатися про ті «впливи».

Я не люблю в своїх працях посилатися на лицеміра й ката В. І. Леніна, але для Вас, Владико, зроблю виняток.

Отож, «товарищ Ленин», отой, що задушив у 1918 році незалежну Українську Народну Республіку, бо чітко усвідомлював, що «без украинского хлеба и угля революция задохнется»; той Ленін, який, завойовуючи молоду Українську державу, лицемірно заявляв, що «рятує» її від української буржуазії та іноземних капіталістів, як і Ви оце не менш лицемірно заявляєте, що «рятуєте» нам «чистоту православия» від «нашествия латын» та від «националистов», – саме отой Ленін у доповіді, написаній для виступу в Думі більшовика Петровського, порівнював свідчення вже згаданого нами Павла Алепського з даними перепису 1897 року й підкреслював, що за неповні два з половиною століття життя в «єдином Отечестве» Україна із країни майже поголовної грамотності перетворилася в найвідсталіший у Російській імперії регіон, де рівень грамотного населення становив лише 13 % (тобто лише 13 чол. із ста були письменними).

Ці факти, використані Леніним проти самодержавства, підтверджуються історичними дослідженнями.

Так, один із найсумлінніших істориків України Н. Василенко-Полонська стверджує, що ще в 1740-1748 роках одна школа (а такі були майже в кожному українському селі) припадала на кожні 760 жителів України. Через 100 з лишнім років життя в «єдином Отечестве», у 1875 році, кількість шкіл в Україні зменшилася

приблизно в 16 разів, і тепер одна школа припадала вже не на 760, а приблизно на 7 тисяч жителів України. (Н. Василенко-Полонська. Історія України. Т. 2, с. 211).

Позначилося «благотворное влияние жизни в едином Отечестве» й на Києво-Могилянській Академії, випускники якої, як ми бачили вище, в XVII-XVIII ст. виводили Росію із «мрака невежества».

Так, наприкінці XVII – на початку XVIII ст. (за гетьмана Мазепи) в Академії навчалося 2000 студентів.

У 1709 році їх стало... 160!

Лише за Єлизавети кількість учнів Академії досягла 1000, але вже ніколи не піднімалася до такого рівня, до такого блиску і слави, який мала до того, як на нашу культуру почала «благотворно вліять» Російська імперія.

Так що, високодостойний Владико, здається, з питаннями «хто ким би був» без українських впливів на Росію і без її «впливля» на Україну, здається, також усе ясно?? На жаль, історія не допускає умовного способу...

А щоб остаточно поставити крапку на цій темі, звернуся до сучасності.

Ви, Владико, впадаючи в гріх фарисейства, переконуєте наш народ, що Вас в Україні тривожить лише чистота віри православної та ще турбота про те, щоб ми, українці, не стали «манкуртами», «иванами, не помнящими родства», бо це «приведет к разрушению, к вырождению и исчезновению нации в Украине». Блудословите, Владико!

Не про українську націю в Україні Ви дбаєте! Бо саме їй – цій нації – сьогодні потрібне повернення рідної української мови (знищеної за 300 років російського панування) у всі сфери життя. Так-так, Владико, саме тієї мови, яку у Ваших газетах називають «уличной, площадью рожденной украинской речью». Саме українській нації потрібна сьогодні Помісна Церква, яка утверджувала б ідею Української державної незалежності, а не закликала б до відновлення імперії.

Ваші однодумці й спільники в Москві висловлюються більш відверто. Вони кажуть так: »Существование Украины в нынешних границах и с нынешним статусом «суверенного государства» наносит чувствительный удар по геополитическим интересам России. Дальнейшее существование унитарной Украины недопустимо». (Дугин «Основы геополитики» Пособие для военных, дипломатов и международных политиков. – М., «Артогея». – 1997.)

Чи не Дугіна та його консультанта генерал-лейтенанта Клокотова повторюєте Ви, Владико, закликаючи нас: «Без Великой России Киев немыслим ни в коем и ни в коем случае!»?

І ще одну цитату з нашого сучасника-росіянина дозволю собі:

«...Не только гавани и пирсы теряем мы с утратой Украины. Мы теряем примерно треть ресурсов страны, более трети современных производств и около трети – давайте говорить прямо! – наиболее ценного для будущего нашей державы генетического потенциала. Именно поэтому подготовка общественного сознания к скорейшему присоединению и на сей раз – полному слиянию с ней (Россией) Украины... есть первая и важнейшая задача русской государственной идеологии» (А. Буйлов. Із виступу на пленумі правління Спілки письменників Росії).

Про те, що саме цю, «важнейшую задачу русской государственной идеологии» виконує в Україні Православна Церква Московського патріархату і Ви, один із її ієрархів, свідчить і вся діяльність цієї Церкви, і всі писання, що видаються з Вашого благословіння, і Ваша заява «Рух против православия», яка якраз і спрямована на

»подготовку общественного сознания... к скорейшему присоединению и на сей раз – полному слиянию Украины с Россией».

І ще одне питання, Владико: Ви коли-небудь чули від нас, українців, що для «будущего нашей держави» нам катастрофічно не вистачатиме російського «генетического потенциала»? Отож-бо!

Дуже б не хотілося, але Ви своєю заявою, Владико, спровокували мене порушити питання, якого особисто я воліла б не торкатися, бо воно пов'язане з кров'ю, в тім числі й пролитю багатьма людьми, які ще живуть поруч із нами. І серед них є як українці, так і росіяни, й татари, і німці, й поляки, й грузини, й люди інших національностей. І «міряти» ту людську кров за її національною належністю, як я вважаю, є святотатством. Для мене кожна крапля її – священна.

Але Ви пишете: «Сколько веков Украину именно русские люди освобождали от всяких татар, поляков, французов, турок, немцев», і я одразу згадую «великого керманича» й «батька всіх народів» Сталіна, який по завершенні Другої світової війни видав ідеологему: «Победил фашизм великий русский народ!» (Усі решта народів у час війни, мабуть, у соломі валялися?...)

Не знаю, чим продиктовані щойно процитовані мною слова Вашої заяви: «великодержавной спесью», чи цілковитим незнанням історії, але Ви спровокували мене говорити й на цю тему.

Про те, що «русские люди» нас від татар не »освобождали», а, навпаки, навіть водили тих татар захоплювати українські землі, ми вже говорили. Якщо Ви маєте на увазі Куликовську битву, яку згадуєте в своїй заяві, то мушу сказати, що битва ця, яка відбулася, як Ви маєте знати, у 1380 році, до звільнення українських земель з-під татаро-монгольського іга, не має жодного відношення, бо Україна, що входила тоді до складу Русько-Литовської держави, на час Куликовської битви вже 18 років... була вільна від того іга!

А був у Ольгерда брат Коріят, князь, що держав Новгород-Литовський, і було в нього три сини... І от ті князата Коріятівчичі за призволенням великого Ольгерда пішли у звільнену Подільську землю, ... почали її від нападів татар боронити і баскакам данину перестали давати, ... і найперше собі твердиню... поставили ... город Смотрич...і город Камінець. І усі ці городи подільські побудували... і татари в тутешні справи більш не мішалися й правили всім нові князі». (М. Грушевський. Ілюстрована історія України. – УКК Америки. – 1999. – С. 141 – 142).

Битва на Синіх Водах, що поклала край татаро-монгольському ігу в українських землях, відбулася, Владико, в 1362 році! А ще до цього великий русько-литовський князь Ольгерд очистив від ординців Київщину та Подніпров'я. Чернігівщина, Брянщина, Новгород-Сіверщина, Стародубщина були звільнені Ольгердом від іга ще в 50-х роках XIV ст., коли св. Дмитрій Донський, причислений до лику святих за перемогу в Куликовській битві, був іще малюнком, бо ж у 1350 році лише народився. А до 1380 року Орда вже, як Ви, Владико, самі бачите, була добряче пошарпана в українських землях.

Я, боронь мене, Боже, ніскільки не применшую заслуг св. Дмитрія Донського перед Росією і її народом... Я оце думаю тільки: а чи не пора б і Українській Церкві канонізувати великого князя Ольгерда? Адже він не Танзанію чи Гондурас від того іга невірних визволив, а таки нашу рідну українську землю!

Може, подумаємо над цим, Ваше Високопреосвященство? Бо кому ж цим і займатися, як не ієрархам «единственной истинно канонической Украинской

Православної Церкви»?!! Тим більше, що був великий Ольгерд від голови до ніг православним князем, який багато труду поклав на впорядкування релігійно-церковного життя в Україні та Білорусі. Зокрема, затято боровся за створення не «номінально Київської» (з осідком у Москві), а справжньої Київської митрополії, яка б дбала про русько-литовську паству.

А щоб завершити розмову про Куликовську битву, додам, що вона й самих росіян від татаро-монгольського іга, на жаль, не звільнила... Та й ріка Непрядва, як мені чомусь здається, тече не в українських землях...

Я розумію, що то приголомшлива «новина» для Вас, Владико, та й не тільки для вас... Адже оті фальсифікатори історії, що створювали підручники, за якими ми з Вами вчилися, все робили для того, щоб ми вірили, що «Київ всегда был вместе с Великой Россией» і що «именно русские люди освобождали Украину от всяких татар»...

Але, окрім підручників, фальсифікованих на догоду імперській ідеології, існує об'єктивна правда історії, яка всупереч старанням фальсифікаторів все одно виходить на поверхню.

А правда ця полягає в тому, що (цитую уривок літописного запису XV ст.): «Коли господарем Литовської землі став великий князь Ольгерд Гедимінович, він з військом пішов у степ і побив на Синіх Водах татарів – трьох братів Качибєя, Кутлубугу та Дмитра. Сі брати, татарські князі, були отчичами і дідичами Подільської землі...»⁷

Якщо ж брати до уваги, що в тій Куликовській битві, яка відбувалася все-таки не на українській, а на російській землі, брали участь українські війська під командуванням воєводи Боброка, то скоріш вийде, що це якраз «именно украинские люди освобождали Россию», а не «именно русские – Украину».

Щодо татар (кримських) і турків, то, по-перше, ми вже бачили, як московський цар любесенько «дружив» з Менглі-Гіреєм проти «ласковой матері України», а, по-друге, слава українського козацтва, що стало загатою на шляху турецьких і татарських набігів не тільки на Україну чи Польщу, а й на Росію, здається, відома всій Європі.

Щодо французів, від яких нас також, виявляється, «освобождали именно русские люди», то тут, вибачайте, Владико, але Ви мене (та й не тільки мене!) вже й геть розсмішили. Ну, хіба ж Наполеон з Україною воював?! Та, перш ніж писати отаке, можна ж було взяти карту й подивитися, де пролягав шлях наполеонівської армії... Та й Бородінське поле, либонь, не під Києвом знаходиться... А от те, що українці брали участь у тій війні, яка жодного стосунку до України не мала, – це правда.

Знову з тими «именно русскими людьми, что освобождали Украину» виходить усе з точністю до «навпаки».

З поляками теж ніби все ясно. Якщо комусь іще щось не зрозуміло, то таким «особливо обдарованим» нехай розтлумачують ситуацію історики.

«Москва в течение 6-ти лет с непоколебимым интересом присматривалась, как дело Хмельницкого идет к упадку и, наконец, когда Украина окончательно истощилась, ее приняли под свою высокую руку», – пише В. Ключевський (Орус сит. Т.ІІІ, с.150).

М. Грушевський, очевидно, для ще більш «обдарованих», розтлумачує ці слова Ключевського: «Московські політики... дали можливість українській козащині й Польщі... дійти до обопільного знищення... аби ввійти зі свіжими силами між обезкровлених противників і взяти козачину вже не в ролі рівноправного союзника, а

підручного, котрого можна звести до ролі... підданого «холопа» (М. Грушевський. Історія України-Руси. Т.9, ч.1. – С.760).

І хоч Богданові Переяславські статті такої ролі для України не передбачали, Росія все-таки зуміла нав'язати цю роль ослабленій Україні після Богданової смерті.

Не можу не сказати й того, що ми, українці, навіть обезкровлені довгою боротьбою, могли б не допустити до того, якби були одностайнішими й уміли шанувати своїх провідників. Але в нас на кожного Мазепу знаходилося по кілька Кочубеїв, а на кожного Дорошенка по кілька Сірків, тому й вийшло так, як сказав Самійло Величко: «козаки самі себе звоювали». Хоч і це – далеко не вся правда.

Правда полягає в тому, що хитра московська політика на те й була спрямована, щоб сіяти в українському суспільстві розбрат, не допускати одностайності, суспільної згоди.

Це я, Владико, не для Вас пишу, а для тих моїх співгромадян, які будуть читати це моє «послання», щоб вони подумали: а чи не те саме відбувається й нині, в тім числі й з Вашою участю.

Доказів такої політики, спрямованої на роз'єднання, на конфронтацію між різними групами українського населення історія наводить безліч.

Я обмежусь лише одним документом. Це своєрідна «інструкція», направлена кн. Голіциним до канцлера Головкина, яка, як слушно зауважує Н. В. Василенко-Полонська, «подає політичну програму російського уряду супроти України».

«Задля нашої безпеки, – писав Д. Голіцин, – треба насамперед сіяти незгоду між полковниками і гетьманами. Не треба виконувати прохань гетьмана. Коли народ побачить, що гетьман не має більше такої влади, як Мазепа, то, сподіваюся, буде приходити з доносами... Треба, щоб у всіх полках були полковники, незгодні з гетьманом, щоб між полковниками і гетьманом не було згоди (Н. Василенко-Полонська *Opus cit.* II. – С.81).

Головне – щоб не було згоди! Тоді будуть і донощики, і зрадники, тоді українці самі себе завоюють, а той, хто посіяв незгоду, легко прибере до рук і зраджених і зрадників, разом із їхньою країною.

Як Ви гадаєте, Владико, невже у моїх співвітчизників не вистачить глузду збагнути, що й тепер Ви здійснюєте ту саму політику: розділяй, розсварюй народ – і владарюй над ним!? Тоді це робилося, щоб заволодіти Україною, зараз – щоб не дати звільнитися духовно, бо, як казав один досить відомий у Росії політичний діяч XVII ст. Ордин-Нащокін, «основою політичного підпорядкування є підпорядкування духовне».

Якщо я додаю до цього, що на початку XVII ст. (за польських гнобителів...) панщина в Україні становила 2 дні на тиждень, а у XVIII (за російських «визволителів») уся Україна була покріпачена, а також нагадаю про сотні тисяч українців, що встелили своїми кістками ті «топи блат», на яких «горделиво» піднялася друга російська столиця, та загинули на будівництві Ладозьких каналів, Дербентських, Терекських, Прикаспійських укріплень, у Кримсько-Турецьких війнах, під час двох руйнувань Січі, в час Батуринської масакри, то з визволенням України від поляків «именно русскими людьми» все стане зрозумілим.

Залишаються ще німці, від яких нас також «спасали именно русские люди». Це те, що до кінця ще не зажило як у нас, так і в росіян та інших народів. Тому буду говорити коротко, і виключно мовою цифр.

За останніми даними, втрати СРСР у Другій світовій війні становили 18 млн. людей. Україна – втратила 8 мільйонів⁸. До складу СРСР тоді входило 16 республік (разом з Карело-Фінською).

Отож пропоную кожному виконати кілька найпростіших арифметичних дій: від 18 млн. відніміть 8 млн., а тоді отримане поділіть на 15. Порахували? Все. Мені до цього додати нічого. Хіба те, що ще 8–10 млн. українського населення було винищено в 1932–1933рр. у час штучного голодомору.

Та й, здається мені, на назву визволителя може претендувати лише той, хто, визволивши когось, дав йому волю. Того, хто, визволивши чийсь землю, від окупанта, підпорядкував її собі, ставши господарем на цій, відібраній у попереднього окупанта чужій землі, називають не визволителем, а новим окупантом. На жаль!

Так що не мені, Владико, а Вам слід би вивчити «Историю Украины за последние 500 лет». Може б, у Вас тоді язик не повернувся говорити про «общее Отечество» і «єдиний народ»...

---

6. Тут, Владико, треба казати «етнічних», але ж для Вас слова «етнографія», а отже, й «етнічний» здаються страшними, то я, щоб Вас не лякати, вжила слово національних.

7. Тобто володіли нею з батька й діда.

8. Дані взято з книги В. Косика «Україна під час другої світової війни». – 1992. – С. 701-702.

РОЗДІЛ V. Наша історія «за последние 500 лет» за джерелами, рекомендованими митрополитом Агафангелом

Високодостойний Владико!

У своїй заяві «Рух против православия» Ви настійно радите «некоторым» «деятелям» ознайомитися «с историей Украины за последние 500 лет», зараховуючи до них «деятелей», очевидно й «некотору» мене.

Від імені «деятелей» я щиро дякую Вам за те, що Ви, Владико, нам і джерела порекомендували, з яких слід почерпнути необхідні знання: це «труды преподобного Феодосия Печерского, великого Кобзаря, пророка Украины Т. Г. Шевченко, писателя Николая Васильевича Гоголя».

З преподобним Феодосієм у мене, щоправда, «нестиковочка» виходить, бо, наскільки я пам'ятаю, засновник Києво-Печерської Лаври упокоївся в 1074 році, тобто 927 років тому, то про «историю Украины за последние 500 лет» писати, очевидно, не міг...

А от з великим Кобзарем і пророком України у нас все ясно. Щоб було ясно і Вам, Владико, буду цитувати українського пророка, «не міняючи ні титли, ніже тії коми».

Ось що каже в одному із його творів Україна-мати, споглядаючи, як шукають скарбів у гетьманській столиці:

...Панувала і я колись на широкім світі!

Ой, Богдане, Богданочку, нерозумний сину,

Подивись тепер на матір, на свою Вкраїну.

Дніпро, брат мій, висихає, мене покидає,

А могили мої милі москаль розриває.

Нехай риє, розкопує – не своє шукає,
А тим часом перевертні нехай підростають
Та допоможуть москалеві господарювати,
Та з матері полатану свитину знімати...
Ой, Богдане, Богданочку, коли б була знала,
У колисці б задушила, під серцем приспала...

Чи потрібно якісь коментарі, чи й без них усе ясно? А кому не ясно, то є ще й таке:

Стоїть в селі Суботові на горі високій
Домовина України, широка, глибока.
Ото церква Богданова, там-то він молився,
Щоб москаль добром і лихом з козаком ділився.
Мир душі твоїй, Богдане! Не так воно стало.
Москалики, що заздріли, то все обчухрали.
Могили вже розкопують та грошей шукають...
...Отак-то, Богдане!
Занапастив еси вбогу
Сироту Україну...
...На тій Україні,
На тій самій, що з тобою
Ляха задушила,
Байструки Єкатерины
Сараною сіли.
Кажуть, бачиш, що все то те,
Таки й було «наше»,
Що вони лише наймали
Татарам на пашу
Та полякам... Може, й справді?
Нехай так і буде!
Так сміються ж з України
Стороннії люде!!!

Бачите, Владико, Ви недаром назвали Шевченка пророком! Це ж він ніби Ваші розмови про «єдине Отечество» і про «общее наследіє» почув, якими Ви переконуєте посполитий люд, що все наше (українське) було ще від Київської Русі – вашим, бо ж, за Вашими словами, «Киевская Русь была всегда вместе с Великой Россией», а Нестор писав про Російську землю!

То де ви, «братья единокровные» були в довгі віки українського лихоліття?! Чому не боронили «свого» Отечества від турків і татар, від тих же поляків, а в найважчий для України час, коли їй загрожувало тотальне покатоличення, навіть Церкву свою від Київської патріархії відділили й кинулися за «общим наследием» тільки тоді, коли Хмельницький ослабив Польщу настільки, що її вже можна було голими руками брати? Що ви й зробили невдовзі...

Ви кажете, що з нас сміються за те, що ми заперечуємо імперську теорію «общего Отечества» й «общего наследія», а Шевченко-пророк, до якого Ви нас послали вчитися, каже, що з України сміються «стороннії люде» якраз тому, що вона порабському сприймає ці теорії, не відкидає їх з належною рішучістю.

То кому ми маємо вірити, Владико: українському пророку Шевченку, чи Вам – промосковському політику в митрі? Митра – вона, ясна річ, поважний атрибут. У Шевченка митри не було. Але, якщо я не помиляюся, ні пророк Ієремія, ні навіть Іоан Предтеча митри також не носили...

Знайшла я, Владико, в Шевченка ще один дуже цікавий твір, де про непростимі гріхи йде мова. «Великий льох» називається. Не думаю, що у вас отак одразу під рукою знайдуться твори Шевченка, то перекажу основне, як зумію. Епіграфом, до речі, взято слова із 43-го Псалма, які розкривають, на думку Кобзаря, становище України під російською кормигою: «Положил еси нас в поношение соседом нашим, в поругание сущим окрест нас. Положил еси нас в притчу во языцех, покиванию главы в людех».

...Так ото на розкопування льоху в Суботіві прилетіли у вигляді білесеньких пташок три душечки дівчаток, що померли ще маленькими, але в Рай не потрапили, бо по невіданню сотворили непростенні гріхи.

Сказав отак Петрові Бог:

«Тойді у Рай їх повпускаєш,

Як все москаль позабирає,

Як розкопа великий льох».

Сидять ото душечки й розповідають одна одній, котра чим згрішила, що Бог не зміг простити.

Перша розповідає, як біля криниці побачила гетьмана Богдана зі старшиною.

Я води набрала

Та вповні шлях і перейшла.

А того й не знала,

Що він їхав в Переяслав

Москві присягати...

Отож, Бог і покарав душечку за те, що побажала удачі гетьману в його неугодній Богові справі.

Другу душечку за те у рай не пустили, що вона

... царю московському

Коня напоїла

В Батурині, як він їхав

У Москву з Полтави.

Я була ще недолітком,

Як Батурин славний

Москва вночі запалила,

Чечеля убила,

А малого і старого

В Сеймі потопила...

Отож і карається бідна душечка за те, що «всякому служила, годила, що цареві московському коня напоїла».

А третя, ще в сповиточку, плакала на руках у мами, а тут раптом з'явилася на Дніпрі розцяцькована галера, на якій пливла Катерина II з вельможами. Дитя побачило таку яскраву «цяцьку» – й розсміялося радісно.

Чи ж я знала, ще сповите,

Що тая цариця –

Лютий ворог України,

Голодна вовчиця!..

А Господь, стверджує Шевченко, карає тих, хто з усмішкою зустрічає ворогів своєї землі.

Є в Шевченка про Катерину й таке:

Тебе ж, о Суко,

І ми самі, і наші внуки,

і миром люде прокленуть!

Є в Тараса Григоровича й свідчення «щасливого» життя в «єдином Отчєствє» будівників «Северной Пальмиры»:

...О царю поганий,

Царю проклятий, лукавий,

Аспиде неситий!

Що ти зробив з козаками?

Болота засипав

Благородними кістками

Й поставив столицю

На їх трупах катованих!..

Знайшла я і про «благотворное влияние» російської столиці на наших «землячків», яких, очевидно, навчили (як оце Ваші газети нас вчать), що їхня батьківська мова «неблагодатна»:

... і землячки

Де-де проглядають.

По-московську так і ріжуть,

Сміються та лають

Батьків своїх...

«Україно! Україно!» – скрикує Шевченко, –

Оце твої діти,

Твої квіти молодії,

Чорнилом політі,

Московською блекотою

В німецьких теплицях

Заглушені... Плач, Україно,

Бездітна вдовице!

А ось що думає пророк України, стоячи перед «мідним вершником»:

«Первому – Вторая»

Таке диво поставила...

Тепер же я знаю:

Це той Первий, що розпинав

Нашу Україну,

А Вторая доконала

Вдову-сиротину.

Тяжко, тяжко мені стало,

Немов я читаю

Історію України...

Отож, і мені тяжко, Владико, коли я читаю оту нефальсифіковану історію України й не лише «за последние 500 лет»... Але ще тяжче, коли фальсифікатори історії

глумляться над моїм народом, безсовісно брешуть йому, переконуючи мій древній, мудрий і сильний народ у тому, що він недолугий, не здатний сам собі раду дати, що то тільки «кляті націоналісти» «впали в самообольщення, мечтаючи бути тем, чем без Великой России быть не могут».

Можемо, Владико! Можемо – і будемо! Що б ви не робили, як би не намагалися задурити наш, і без того віками дурений, народ. Саме без «Великої Росії» і без будь-кого іншого, хто так претендує на «великість»...

Але Ви, Ваше Високопреосвященство, рекомендували мені ще, здається, Гоголя почитати та подивитись, що там він каже про «историю Украины за последние 500 лет». Ой, Владико, що я там вичитала!.. Ви собі того й уявити не можете! Там стільки цікавого й повчального, що треба цілу дисертацію писати... Але я спробую коротенько.

Ось, дивіться: «Тарас Бульба». Це тоді відбувається, коли було 2 різних «Отечеств», коли Україна з поляками бореться, а Москва, очевидно, водить по вулицях у кандалах Троїце-Сергієвого архимандрита Діонісія за те, що виявився розумнішим за інших і викреслив із чина водосвяття одне-єдине помилково вписане слово. Вам, Владико, цей печальний приклад «мракобесия» Московського відомий...

Яким бачимо український народ, його старшину козацьку в «Тарасі Бульбі»? Мужнім, гордим, переповненим наснагою патріотизму, згуртованим високою ідеєю визволення рідної землі, ідеєю непорушного, козацького братства. Ні гроші, ні чини не мають для цього народу цінності. Навіть життя має меншу ціну, ніж честь. За втрату честі лицарської, за зраду справи визволення рідної землі Бульба навіть сина свого вбиває, хоч і син не за гроші, не за якісь особисті вигоди матеріальні зрадив, а теж через високе почуття – кохання до прекрасної полячки.

Та не тільки шаблюкою козацькою вміють вимахувати українські козаки. Сини Тараса, перш ніж на Січ потрапити, повинні були освіту здобути в Колегіумі Київському. Старий Тарас – батько їхній, на хуторі сидючи за чаркою, древніх греків цитує, й ніхто тому не дивується, бо то для українця тогочасного – звичне явище.

Отакі вони – українці, що живуть, ще не об'єднанні в «єдине Отечество».

Але проходить час, і бачимо ми у Гоголя вже «єдине Отечество» в XIX ст., тобто вже приблизно через півтора-два століття після того, як старий козак Тарас Бульба в себе на хуторі греків цитував, як українське козацтво за землю Руську (ну, не російську ж бо!...) й за віру православну життя віддавало, не чекаючи, доки якийсь, поставлений царем чи російським патріархом, протопоп «на істину» їх наставить...

Та, як сказано, минулися ті часи, і нам, Владико, треба податися вслід за Гоголем у XIX ст., у вже тепер «єдине Отечество».

Що ж там тепер по тих хуторах і селах побачимо?

Замурзаних дітей, здичавілий, зубожілий люд, що потопає в п'янстві.

Замість освіченого й сповненого високих ідеалів Тараса Бульби – тупоголову Коробочку; «прореху на человечестве» Плюшкіна; п'яницю, брехуна й картяра Ноздрьова; неотесаного Собакевича, що за копійку вдавиться, та градоначальника Сквознік-Дмухановського со братією, за яких навіть пустий петербурзький «хлюстик» розумнішим виявився...

Ще треба порівнянь? То порівняйте «Вечера на хуторе близ Диканьки» – на українському хуторі, – де все сповнене здорового гумору, високої поетичності, вірного кохання, де що не персонаж – то яскрава індивідуальність, особистість... Порівняйте цей український хутір із російською столицею, в «Петербургских повестях» описаною,

де замість людини – шинель, замість розуму й діяльності – ніс, де все тупе, жорстоке, сіре й безпросвітнє.

Багато, ой, багато сказав нам Гоголь про нашу «историю за последних 500 лет»! Жаль тільки, Владико, що Ви вичитали в нього лише те, що українське козацтво «за веру русскую» й «за русскую землю» боролось.

Правильно, хоч і мало, вичитали, Владико. От не второпали лише, що боролись вони за «веру й землю русскую», але аж ніяк не «российскую», бо Росія в той час, який описується в «Тарасі Бульбі», до боротьби козаків з поляками мала таке ж відношення, як мій обцас до землетрусу в Зімбабве. Різницю між словами «русский» і «российский» я вже вам популярно пояснювала в попередніх розділах.

Отож і в Гоголя, як і в Шевченка, до яких Ви, спасибі Вам, послали мене вчити «историю Украины за последние 500 лет», я знайшла лише те, що українці та росіяни – два зовсім різні народи, з різними історіями, різними культурами, різними менталітетами, різними поглядами на багато речей. Що перебування України в «єдином Отечестве» з Росією було далеко не найщасливішими для неї часами, а тому нам потрібно, як власну душу, берегти нашу незалежність і всіма силами боротися з тими, хто тягне нас у якісь «єдиніє Отечества», доводячи, що самі ми ні на що не здатні.

А ще вчитала, Владико, що народ наш із давніх часів умів захищати «чистоту православия» й боротися проти покатоличення, як робив це гоголівський Тарас Бульба чи шевченківські Залізняк із Гонтою.

До речі, Владико, Ви часом не хочете сказати, хто підступно віддав у руки тих же католиків полум'яного захисника православ'я Максима Залізняка?

А я хочу. Зробила це «преправославнейшая» государиня Империи Российскія Катерина II. Ота сама, що так домагалася знищення «среди инородцев всех особенностей, дабы между нашими народами никакой разности не было», ота, що зруйнувала Запорізьку Січ, впровадила в Україні кріпацтво, ота, що врешті «доконала вдову-сиротину».

Отаке-то, Владико, з нашою історією «за последние 500 лет»...

Дай Боже, щоб вона ніколи більше не повторилася і щоб ми славно жили в нашій славі, ні від кого не залежній Українській державі й уміли чесно дружити і з православною Росією, і з католицькою Європою, і з мусульманським Сходом, бо всі ми, врешті-решт, молимося Єдиному Богу вже хоча б тому, що іншого – просто не існує!

РОЗДІЛ VI. «Аще ти мніх – то мнішествуй!» (про політику в рясі й «рясу» в політиці)

Високоповажний Владико!

У котромусь із попередніх розділів свого послання я пообіцяла з'ясувати «бо», через яке російські церковні ієрархи так не люблять згадувати окремі канонічні правила.

Ви, очевидно, здогадуєтеся, що мова йде про 34-е Апостольське правило, що визнає канонічною підставою для унезалежнення (відділення) Церкви національний фактор; 6-те правило I Вселенського та 17-те правило IV Вселенського Соборів, які визначають канонічною підставою для відділення й усамотійнення Церков адміністративно-територіальний фактор.

Про ці правила Російська Православна Церква в Україні під назвою «Української» Православної Церкви (залежність її від Московського патріархату, як правило, ніде не вказується...) хутесенько «забули» якраз тому, що на них ґрунтується наше канонічне право на створення в Україні Української Помісної Православної Церкви з власним ієрархічним правлінням.

Усі Ваші, Владико, вперті намагання вбити в людські голови тезу про «єдиний народ», якою заперечується національна підстава унезалежнення Української Церкви, та тезу про «общее Отечество – єдиную Святую Русь», якою заперечується адміністративно-територіальна підстава, саме й спрямовані на те, щоб довести світовій православній громадськості, що оті, перелічені мною канонічні правила «не про нас» писані й спиратися на них ми не можемо.

Але вони писані саме про нас: Україна нині – самостійна, не залежна від Московського центру Держава, українці – були і є окремим, самобутнім народом.

Отже, усамостійнення нашої Церкви базується на твердій канонічній основі.

Якщо Ви, Владико, добре знаєте канони, то повинні знати й те, що сам механізм відділення, унезалежнення Церков жодними канонами не визначений.

Історична практика усамостійнення зводиться до того, що Церква відділяється фактично, обирає першоієрарха, а далі домагається визнання цієї фактичної самостійності де-юре. Таким шляхом відділялися й Албанська, і Грецька, й Сербська та інші Церкви, включно з Московською. Й у жодній із названих країн, Владико, не витворився «духовний Вавилон», яким Ви лякаєте українців, не відбулося «разрушение» й «уничтожение веры», й жодна із названих мною Церков благодаті не втратила, навіть Московська, в благодать якої я, на відміну від архімандрита Вашого со братією, непорушно вірю, попри її «неканонічність» упродовж 141 року й навіть попри її політиканство.

Не втратила благодаті, до речі, й Болгарська Церква, на яку за її прагнення до національної незалежності й фактичне відокремлення від Царгородського патріархату, Царгород у 1872 році накинув «схизму», зняту з неї лише через 73 роки.

Так що процес визнання усамостійненої Церкви світовим православ'ям може тривати й десятиліттями, а іноді й століттями, як у випадку з Московською Церквою.

Та це зовсім не означає, що Церкви, які усамостійнилися, стали «врагами православия»!

А щоб Ви, Владико, не мали підстав звинувачувати мене в «некомпетентности в вопросах православия», то підкріплю свою думку кількома авторитетами, компетентність яких навіть Ви заперечувати, напевне, не зважитесь.

Ось що задовго до мене сказав уже цитований мною митрополит Макарій: «В усі часи християнства існування незалежних національних Церков ніхто й ніколи не визнавав невідповідними Євангельській науці та догматам Церкви».

Так що цитата, наведена Вами з апостольського послання (Фил. 1,21) до справи усамостійнення Церков ніяк не торкається, Ви її приклеїли сюди або з власного «недоразуменія» – в що я повірити не можу, або в цілковитій упевненості в «недоразуменії» тих, хто читатиме Вашу заяву, що значно гірше, бо нагадує елементарне шулерство. Думаю, що й карти підтасовувати – гріх, а цитати із Святого Письма – це вже поза всякими межами. Це – між іншим...

А щодо того, що Церкви, які відділяються від своїх колишніх патріархів, не є «врагами православия» то, гадаю, що думка Синоду Російської Православної Церкви з цього приводу буде для Вас авторитетною.

Ось що пише Синод у 1904 році в посланні до Царгородської патріархії, захищаючи право Болгарської Церкви на самостійність: «... прогресивні люди й вожді народів, що прокидаються від сну, – пишеться в листі, – знають, яке незрівнянне значення має віра та її носителька Церква в справі збереження народності та її розвитку. А тому бажаючи незалежності й розвитку своєї народності, вони (прогресивні люди й вожді, а зовсім не «націоналісти та «враги православия», як Ви нас називаєте. – Г. М.) не можуть не бажати не тільки, щоб Церква не ставилася до цього негативно, але щоб і співпрацювала в цьому в межах можливого й дозволеного».

Отож і ми – прогресивні люди! – хочемо, щоб Церква в нашій Державі була по-справжньому Українською, а не такою, що злодійкувато ховається за «українською» вивіскою, навіть від своєї пастви приховуючи свою належність до Московського патріархату й свою залежність від чужої Держави та її політики.

Хочемо, щоб наша Церква співпрацювала з нами в утвердженні української державності, виховувала українських громадян патріотами України, а не дурманила їх пропагандою «єдиної і неделимої», щоб Церква, наша, як українські Церкви по всьому світі, молилася «за Богом береженню Україну нашу, власті та воїнство її», а не за якусь абстрактну – хто-зна яку і чию «страну» та хто-зна за чие «воїнство».

Хочемо, щоб Українська Церква разом з нами дбала про відродження нашої, майже знищеної за три з половиною століття російського панування, української мови, а не доводила пастві, що мова ця (зауважмо – державна мова) є «безблагодатною», «неканонічною» і взагалі – «улічною». (Чи Ви, Владико, гріха не боїтеся, що таїнство Святої П'ятидесятниці так грубо перекидаєте, слова апостола Павла відкидаєте?..)

А ще хочемо, щоб пастирі наші та ієрархи нашої Церкви шанували наш народ, нашу історію, нашу культуру і хоч трохи знали її...

Синод Російської Православної Церкви, очолюваний інтелігентним і освіченим митрополитом Петербурзьким Антонієм Вадковським, у 1904 році визнав, що такі бажання є абсолютно законними!

Так що, Владико, беріть приклад з інтелігентних попередників своїх і не обзивайте нас «врагами православия» та іншими «страшними» словами.

І не благословляйте більше, будь ласка, свого архімандрита Євлогія та іже з ним публікувати писання, від яких тхне середньовічним маразмом найдрімучішого гатунку: дай таким волю – вони всіх іновірців чи іноконфесійників до «слуг диявола» впишуть і на багатті палитимуть, або, як патріарх Московський Гермоген (1606-1633 рр.), запропонують «поставить законом смертну казнь всем, уклонившимся от православия» (М. Толстой *Opus cit.* стор. 476).

Кривдно ж за Церкву вашу, Владико, коли увесь той маразм читаєш!

Ну, не вірять архімандрит со братією в силу благодаті Св. Російської Церкви – то це їхня справа. А навіщо ж це невір'я іншим навіювати?

Адже, коли всі оті страшні казки про нашого Патріарха Київського і всія Руси-України, понаписувані архімандритом, читає людина із здоровим глуздом, вона не про нашого Патріарха думає, а про Церкву, «стовпом» якої він був протягом низки десятиліть.

Не секрет же, що його Святість Філарет був не тільки патріаршим екзархом, а й одним із головних претендентів на Московський патріарший престол! А коли Церква сьогодні висуває людину на найвищу посаду в церковній ієрархії, а завтра – позбавляє її «всех степеней священства», то тут уже щось неблагополучно не з цією людиною, а із самою Церквою.

Ну, не може ж бути, Владико, щоб патріаршого екзарха в ту саму хвилину, як він заговорив про усамостійнення Української Церкви, всі смертні гріхи, як реп'яхи, обсіли!..

А якщо ці «гріхи» були й до цього, то дозвольте запитати в РПЦ: як же такий «смертний грішник» міг так довго бути в ній опорою православ'я та ще й кандидатом на патріарший престол?!

Ой, не слід, не слід було Московській Церкві лякати люд хрещений тими страшними казками про нашого Патріарха!..

Бо коли розумні люди читають істеричні вигуки на кшталт: «В (ім'ярек) живе сатана! В (ім'ярек) действует сатана!» – то замість того, щоб злякатися, вони іронічно думають: «Ото «благодаті» чоловік в Російській Церкві набрався!..»

Це ж біда, Владико! Якщо в людину, що стільки років перебувала в лоні вашої Церкви, в людину, на яку найвищі її ієрархи стяжали благодать Святого Духа (і робили це, як я розумію, згідно зі всіма канонами...), – якщо в таку людину може отак запросто сатана вступити, – то це ж найстрашніше свідчення проти цієї Церкви, найпереконливіший доказ її безблагодатності! І доказ цей не я наводжу, а Ваш архимандрит, з Вашого, Владико, благословення!

Або ще погляньмо, що писали Ваші газети й листівки перед приїздом Папи Римського Іоана-Павла II. Я знову ж нічого не «фальсифікую» й ні на кого не «клевету», а цитую: «Следует ясно осознать, что после приезда римского папы наш народ окончательно потеряет свою самобытность, верность православию». (газ. «Справедливость» № 5-6 2001 г. «Обращение к Президенту Украины» архимандрита Евлогия со братией Одесского Свято-Успенского монастыря).

Це ж як, Владико, треба вірити в могутню духовну силу католицького понтифіка й не вірити в благодатну дію своєї Церкви, щоб отак перелякатися, що, лише побачивши Папу, увесь народ раптом «верность православию» втратить і в католицизмі перебіжить!..

Ви, Владико, наскільки мені відомо, вільно собі «попирали» католицькі та протестантські землі й у тій же Італії, і в Штатах, і, либонь, у Франції, і щось я не чула, щоб після Ваших відвідин ці землі раптом православними стали. І Патріархи Російські сотні разів у католицьких країнах бували й у православ'я їх чомусь не обернули...

То чим же можна пояснити такий переляк вашого духовенства перед приїздом Папи Римського, як не вірою його (духовенства РПЦ) в те, що один-єдиний Папа має більшу силу, ніж уся Російська Православна Церква?

Ми, вірні УПЦ КП, як і наші ієрархи, настільки віримо в силу благодаті нашої Церкви, що приїзд римського понтифіка, як Ви знаєте, жодного страху у нас не викликав. І можу з упевненістю сказати, що жоден із наших вірних, навіть із тих, хто, як я, наприклад, бачив католицького святиителя на власні очі, «не утратил самобытности» й у католицизмі не перебіг. Думаю, що й у церквах Московського патріархату з цим ділом усе благополучно...

Але навіщо ж отак, у ненависті до інших, ганьбити самих себе?!

Ви ж із отим пошуком чужих «гріхів», зі своїми протестантами проти «нашествия латинян» (в особі одного-єдиного Папи Римського!!!) повторюєте гоголівську історію про «унтерофицершу, которая сама себя высекла». Ненависть, Владико, дуже поганий порада...

Та підсумуємо сказане й зробимо висновки з нього:

Висновок перший: правило 6-те і 17-те I та IV (відповідно) Вселенських Соборів, що визначають адміністративно-територіальний фактор канонічною підставою для усамотійнення Церкви, та правило 34 св. Апостолів, що визнає такою підставою національний фактор, забезпечують нам канонічне право на створення незалежної від Московського патріархату Помісної Української Православної Церкви.

Висновок другий: оскільки сам механізм відділення жодними канонами не обумовлений, то Українська Церква в практичному втіленні ідеї своєї самотійності використала практику усамотійнення всіх інших Помісних Православних Церков, враховуючи й практику усамотійнення Московської Церкви, яка нині претендує на роль «найканонічнішої й найблагодатнішої охоронительки чистоти православ'я».

Висновок третій: оскільки Українська Церква Київського Патріархату оголосила про свій вихід з-під юрисдикції патріархату Московського, який, як ми бачили, й без того не мав на неї жодних канонічних прав, то будь-які рішення Московської патріархії щодо Київської, прийняті після фактичного усамотійнення останньої, не є правочинними. Після оголошення свого фактичного усамотійнення Церква підпорядковується своїй власній, самотійно обраній ієрархії – такою є практика усамотійнення всіх згадуваних вище Церков, у тому числі й Московської.

Висновок четвертий: оскільки канонічне право на усамотійнення Української Православної Церкви Київського Патріархату базується на канонічних правилах, а в питаннях віровизнання та догматики вона ні на йоту не відхиляється від Євангельської науки та догматів православ'я, то жодних причин для її невизнання чи шельмування, які б лежали в площині релігії, – немає.

Причини ці лежать у сфері політичних та матеріальних інтересів.

Ми – політики різних рівнів і рангів, патріоти своєї Держави (Української Держави, а не якогось «общего Отечества»), що опікуємось утворенням Української Помісної Православної Церкви завжди заявляли і заявляємо, що це є одним з основних питань державотворення, а отже – політичним питанням.

Для Вас, Владико, та для Вашого керівництва це – також, насамперед, питання політичне. Різниця в тому, що відстоюємо ми з Вами політичні інтереси не міфічного «єдиного Отечества», а двох різних Держав: ми – Української, Ви – Російської. Тому й завдання наші не збігаються. Наше завдання – утвердження України як суверенної, незалежної Держави.

Ваше – надзвичайно чітко сформульоване Буйловим та Дугіним: «присоединение, и на сей раз – полное слияние Украины с Россией», бо «существование Украины в качестве суверенного государства вредит геополитическим интересам России».

Смішно було б сподіватися, щоб Московський патріархат підтримував інтереси не своєї Російської, а чужої – Української держави, як смішно було б очікувати, щоб духовенство, підлегле йому й залежне від нього, раптом кинулося утверджувати й розбудовувати незалежну Україну, існування якої не вписується в російську геополітику.

Усе цілком закономірно: своя сорочка ближча до тіла...

Інша справа, що Ви, Владико, як і інші служителі Московського патріархату в Україні, оту свою «політичну сорочку» вправно ховаєте під рясу, роблячи вигляд, що, окрім «чистоти православ'я» та «дотримання канонів» вас ніщо інше не цікавить. Для цього вам доводиться, даруйте, брехати. Брехати нахабно, вперто, щоденно, обливаючи брудом українських патріотів, Українську Церкву; лякаючи посполитий

люди «націоналізмом», «покатоліченням»; вигадуючи міфи про «єдиний народ» та «общее Отечество».

Щоб ця брехня більше скидалась на правду, ви навіть оголосили частину РПЦ Українською Церквою, ховаючи, проте, навіть від своїх вірних той факт, що ця (буцім Українська) Церква є підпорядкованою Московському патріархату й зобов'язана виконувати всі рішення Синоду Російської Православної Церкви.

Усе це ми вже «проходили», Владико! Була вже у нас російська «автокефалізація» Української Церкви!

Але ж Ви, Владико, ні історії України, ні історії її Церкви не знаєте. Тим більше, не знають її й ті, для кого ви помістили в Internet свою облудну заяву «Рух против православия».

Тому мушу зробити ще один «екскурс» в історію, вже дещо ближчу до нашого часу. Діло це в 1917-1923 рр. було...

Коли в лютому 1917 року самодержавство впало й над Україною повіяли жовто-блакитні вітри національного відродження, парафіяльне українське духовенство звернулося до єпископату за благословенням на відправу богослужінь українською мовою. Якщо врахувати, що із 27-и тодішніх єпископів було лише 4, які народилися в Україні, а із цих чотирьох був лише один – Парфеній Полтавський, – якого можна було назвати українцем, то не важко здогадатися, яку відповідь дав єпископат. Ту, яку чуємо й сьогодні: «Как можно заменить язык, подаренный нам св. Кириллом и Мефодием на площадь рожденную, уличную украинскую речь!».

Це я, Владико, Вашу «Справедливость» процитувала. Але й відповідь тодішнього єпископату була, приблизно, такою ж.

– Не разрешаю пользоваться в церкви базарным языком! – кричав на Великдень харків'янам єпископ Харківський Антоній Храповицький.

А тодішній митрополит Київський Володимир (до речі, Ваш, Владико, земляк із Тульщини) тільки наївно руками розводив:

– Какая Украина?! Какой украинский народ?! Разве малороссы – не те же русские?

Як бачите, Владико, земляк Ваш також про «єдиний народ» і «общее Отечество» говорив. Видно, на Тульщині це «модна» теорія...

Різницю між «малоросами», тобто українцями, й «руськими» бідний митрополит Володимир зрозумів, на жаль, лише тоді, коли російські «братішки», зайнявши Київ у січні 1918 року, розтерзали його під мурами Лаври.

У Києві за два дні січня 1918 року, свідчать історики, було знищено 15 тисяч жителів. Кажуть, що «братья» стріляли, не дивлячись, – просто на звук української мови. А бідного митрополита не врятувало й те, що він цієї «неканонічної» мови не знав.

Тоді, Владико, московські бандити також, як оце Ви нині, Україну від «націоналістів, що засіли в Центральній Раді», рятували. Тоді, правда, від «буржуазних».

Ви, очевидно, від «демократичних» рятуєте? І не стріляєте нікого, спасибі Вам. Поки що Ви просто закликаєте своїх вірних «битися за каждую святыню, каждый храм», якщо Вселенський Патріарх визнає Українську Церкву. Як саме й з допомогою якої зброї «битися» Ви не уточнюєте.

Це я не «клевету» на «невинного», а цитую листівку, яку мені вручили у Вашому кафедральному Соборі у Великодню ніч 2001 року, коли я прийшла туди

Воскреслого Господа славить та паски святити. Я ж бо, Владико, на відміну від Вас, визнаю не «українського» чи «російського» Бога, а того Єдиного, що в третій Своїй іпостасі «скрізь є і все наповнює». Чуєте, Владико, – скрізь! І в українській, і в російській, і в болгарській, і у вірменській чи румунській церкві.

Бо я, на відміну від Вас, вірю обітниці Христовій: «Де двоє чи троє зберуться в ім'я Моє, там Я поміж них перебуваю». І мені як віруючій байдуже, в якій церкві молитися, – Бог мене навіть у дрімучому лісі почує і зрозуміє на будь-якій мові, якщо молитва моя буде щирою, бо Він – Бог, для якого немає «ні елліна, ні іудея», ні українця, ні росіянина, а є праведний і неправедний, чесний і облудний, чистий серцем і лукавий.

Отож, і нас, Владико, Господь судитиме не за те, в церкві якого патріархату ми молилися – Московського чи Київського, а за те, чи щирими були наші молитви, чи не дурили ми ближніх своїх, чи дотримували Заповідей Його, чи не використовували Слово Боже з неправедною метою.

Та повернемося в Київ, звідки вже наприкінці лютого 1918 року більшовицькі війська вигнано й рух за усамотійнення Української Церкви розгорнувся з новою силою. Коли цей рух охоплює все більшу частину духовенства та громадян України, Московський патріархат (точнісінько, як на початку 90-х!) перехоплює ініціативу й хутенько, з «власної волі», дає Українській Церкві автономію.

У червні 1918 року, на проведеному Московським патріархатом Всеукраїнському Соборі, єпископи (склад їх нам відомий, до того ж усі вони Московському патріархату й підлеглі) обирають митрополитом «Української» Церкви не кого іншого як... ну, правильно!... вже знайомого нам «українця» з Харківщини Антонія Храповицького!

Як писав у своїх спогадах бл. митрополит УАПЦ Василь Липківський, «для Української Церкви було обрано Російський автономний церковний уряд».

Так що, Владико, «Українська» Церква Московського патріархату з російським «автономним» управлінням та харків'янином-першоієрархом на чолі у нас уже була! Оскільки в ній, як і в теперішній, нічогоісенько українського не було, а свідомість народу стояла значно вище, ніж зараз, то обман розкусили значно швидше, ніж тепер, і рух за справді Українську, незалежну від Москви Церкву спалахує з новою силою.

У переддень Покрови, 13 жовтня 1921 року збирається І Всеукраїнський Собор Української Автокефальної Православної Церкви, який приймає рішення про відокремлення від Московського патріархату і від імені українського духовенства й мирян звертається до промосковського єпископату та патріаршого екзарха в Україні Михайла Єрмакова⁹ з проханням висвятити для відродженої Української Церкви єпископів, згідно з канонічними правилами, затвердженими Вселенськими Соборами.

Але «братня» Церква, як і нині, загукала: «Раскол!», а екзарх Єрмаков, подвигнутий, очевидно, «християнською любов'ю», відповів і зовсім у стилі «істинного православ'я»: «Я гадюк не висвячую».

Ви знаєте, Владико, я вмію розуміти й презентантів ворожої мені ідеології, якщо вони чесні.

Ну, вважали промосковські єпископи, що українську мову не можна пускати в Церкву, бо вона «базарная» чи там «уличная»; ну, не повинно бути в Україні незалежної Церкви, бо й українці – «такіє же русскіє». Це неправильно, але це – їхнє переконання, й тут нічого не вдієш...

Та варто було Українській Церкві після всесоборного висвячення митрополита Липківського¹⁰ стати на ноги, створити свій єпископат, відкрити парафії по всій

Україні, як Московська ієрархія враз міняє свої «переконавання», втрачає свій страх перед «расколом» та заходжується творити ще одну Українську автокефальну Церкву, направо й наліво висвячуючи для неї україномовних єпископів.

Хиротонія першого з них – Феофіла Блудовського – відбулася в Полтаві 14.01.1923 р. з благословення все того ж Михайла Єрмакова.

Скільки розбрату, чвар і ворожнечі виникало, коли на одній єпархії чи парафії стикалися два (українських же!!!) єпископи чи священники – «липківець» і «блудовець» – говорити не доводиться. Московські майстри розколів свою справу знали добре!

Збитий з пантелику розмовами про «канонічність» Церкви Блудовського й «неканонічність» «самосвята» Липківського (очевидно, й апостола Павла слід уважати «самосвятом», Владико??), український люд почав масово переходити на бік «канонічної блудовщини».

Коли ж позиції Церкви, очолюваної бл. митрополитом Липківським ослабли настільки, що потреба в «альтернативній» Церкві відпала, фарс з «блудовською» Церквою, затіяний Московським патріархатом, припинився, а сам Феофіл Блудовський був судимий тим же екзархом Московського патріарха Михайлом Єрмаковим, що й висвячував його, та позбавлений «всех степеней священства». Мавр зробив свою справу – мавр може щезнути...

А був це, як впливає з писань багатьох тодішніх церковних діячів, чоловік пристойний, який щиро вболівав за українську справу й піддався на провокацію Московських ієрархів, щиро вірячи, що їх турбує лише проблема «порушення канонів» при посвяті митрополита Липківського, та бажаючи забезпечити Українській автокефалії «суто канонічність».

Ех, маври ми, маври наївні!.. Скільки нас учити треба, щоб ми виrozumіли нарешті?! От і знову мало не пів-України розвісило вуха й слухає Ваші, Владико, та Ваших собратій «страсті-мордасті» про «чистоту православ'я», «порушення канонів», «расколи» та «служение антихристу»...

А Ви тим часом «прихватуєте» наші храми, землі, церковне майно, надбане нашими дідами й прадідами, щоб потім, коли Українська Помісна Церква буде створена й визнана світовим православ'ям (а це буде – ви це прекрасно знаєте!), можна було кричати на весь світ, що всі ці багатства належать Росії в особі її Церкви. І кричати – на «законних» підставах, бо всі «бумажки» будуть у вас «законно» оформлені.

Ви ж зараз, галасуючи про «чистоту православ'я», займаєтесь тим, щоб устигнути все підгорнути під себе: церкви, збудовані Іваном Мазепою, переходять у власність Московського патріархату! Стоїть питання про приватизацію Києво-Печерської та Почаївської Лаври – найбільших святинь України!

Чи знають одесити, що майже вся 16-та станція Фонтану, вкупі із шматком Маячного провулку – вже є власністю (приватною власністю!) Московського патріархату? Всі храми міста – ваші! Ви не зупинилися перед тим, щоб викинути на вулицю дітей із юнацької спортивної школи та з Будинку дитячої творчості. Зараз ви терміново судитеся за головний корпус Одеського сільськогосподарського інституту, бо колись, мовляв, там була семінарія.

Скільки приміщень під ту семінарію Ви вже отримали?! Адже й комплекс у Маячному провулку вам було дано саме під семінарію, взамін Пантелеймонівського подвір'я. Але ж Пантелеймонівське подвір'я вам повернули!

Та Ви викидаєте, фактично, знищуєте навчальний заклад, де наші діти здобувають професії, такі необхідні для них і для розвитку сільськогосподарського виробництва в нашій Державі, бо вам усе мало й мало, бо вам треба пошвидше вхопити все в свої руки, щоб збільшувати кількість тих, хто буде «битися за каждый храм», коли Україна нарешті проснеться й побачить, що доки вона спала, приспана вашим словоблуддям про канони, «єдиний народ» і «общее Отечество», її, як липку, обдерли «единокровные и единовѣрные братья».

Ви називаєте мене «націоналісткою»... Не буду відхрещуватися від цього слова. Цей «ярлик» я носила, Владико, на чолі своєму з 23-х років, хоч ніколи «націоналісткою» в тому розумінні, яке Ви (й колишнє КДБ) вкладаєте в це слово, не була.

Я – донька України й українського народу. Я (як і мільйони моїх однодумців) прагну, щоб моя Матір-Україна була ні від кого не залежною, сильною й багатою Державою; щоб її шанували чужоземці й любили всі мої співгромадяни, якої б національності вони не були, – таких я з чистим серцем зву братами й дарую їм весь безмір своєї любові й поваги.

Я люблю свій народ і хочу, щоб він став вільним, гордим народом, а не придатком до будь-якого, навіть найбільш «великого» народу світу, бо я переконана, що кожен народ (у т. числі й мій, український) по-своєму великий.

Я (як і ніхто з моїх однодумців) не «продаю Україну Западу», але (як і всі патріоти України) не хочу, щоб її продали «Сєверу». Я хочу, щоб і з «Западом» і з «Сєвером» Україна розвивала рівноправні, взаємовигідні, добросусідські відносини.

Тому я займаюся політичними проблемами, однією з яких є й проблема Української Помісної Православної Церкви, не залежної від ідеологічних впливів інших держав. І в цьому я чесна перед Богом і перед світом.

Чому ж Ви – монах, що дав обітницю служити лише Богові, а не мирським пристрастям, втручаєтесь у політичні справи, використовуєте церковні амвони з ідеологічною метою?

Сказано ж бо є: «Аще ти мніх – то мнішествуй»! А не політиканствуй, значить... А коли хочете бути політиком – знімайте рясу і клобук (митру також!) і, не спекулюючи словом Божим та саном, не ховаючи свого політичного обличчя, відверто пропагуйте свої антиукраїнські, проімперські ідеї!

Я звинувачую Вас, Владико, в лицемірстві, в обдурюванні пастви Вашої, в наклепах на мене особисто й на інших українських патріотів, у тім числі й на Народний Рух України, який ніколи не виступав проти православ'я; в наклепах на нашу Українську Православну Церкву Київського патріархату; в наклепах на наших співвітчизників греко-католиків.

Я звинувачую служителів Церкви, підлеглої Московському патріархату, в тому, що, обманюючи українську паству, вони грабують наших нащадків, переводячи власність церковних громад у власність єпархій Московського патріархату.

Саме – обманюючи! Бо якби члени церковних громад розуміли, що віддане ними в єпархіальну власність народне добро навіки стає надбанням релігійного центру чужої Держави, тобто, стає навіки втраченим для України, то кожна, навіть найбезграмотніша, бабуса задумалася б, чи можна таке робити.

Але Ви, Владико, та інші «слуги Божі», «взыскующие градов земных», їм цього не пояснюєте. Ви їм кажете, що представляєте Українську Церкву, а з іншими

Церквами в Україні боретися, бо вони «неканонічні», «розкольніцькі» й служать «не Богу, а антихристу».

Це Ви, Владико, та «іже з Вами» не Богу, а великодержавному, імперському Мамоні служите, перетворивши храми Божі в розсадники антиукраїнської пропаганди, сіючи розбрат в українському суспільстві та отруюючи свідомість громадян.

Усамостійнення Церкви після утворення самостійної Держави – це не розкол. Це нормальний, десятки разів практикований у світовому православ'ї процес, продиктований політичними реаліями.

Розкол – це коли старесенька бабуся тиче сухесенькі, тремтячі кулачки в обличчя літньому священику (який зайшов поклонитися Касперівській Богородиці) й кричить несамовитим голосом: «Вон! Вон, раскольник, из нашего храма!»

Розкол – це коли учень-п'ятикласник, якого вчителька навчає любити свою Українську державу, приходить і питає в неї: «А почему в Соборе все говорят, что Украинская Церковь – сатанинская?»

Кожна людина існує в кількох іпостасях (чи, як каже наука, соціальних ролях): людина – громадянин своєї Держави; людина – представник своєї нації; людина – сповідник певної віри й вірна певної Церкви; людина – член певного мікросоціуму: сім'ї, трудового колективу, партії чи групи. І чим гармонійніше ці іпостасі (чи соціальні ролі) людини поєднуються між собою, чим менше дисонансів виникає між ними, тим більше благодаті, добра й радості – й у серці окремої людини, й у суспільстві в цілому.

А тому розкол – це коли, як у того учня-п'ятикласника, розколюється свідомість громадянина своєї Української держави і «віруючого» – прихожанина церкви Московського патріархату.

І тому справжні розкольніки – це ті, хто розколює нашу свідомість і наші душі, замість хліба духовного, простягаючи нам політичний камінь, підступно загорнутий у препароване й на свій ідеологічний копил витрактване Слово Боже. Хоч таке «слово» вже й Божим, мабуть, називати гріх...

Бо хіба можна сказати, Владико, що Ви несете людям Слово Боже, читаючи оту суміш політиканства, пересипаного цитатами із Святого Письма, які не підтверджують Ваших слів, а часто навіть заперечують їх, показують їхню олживість.

Ось Ви пишете про нас, вірних УПЦ КП: «ушедших из Церкви называют еретиками, отступниками, раскольниками... Условием жизни в Церкви является вера и жизнь во Христе по его (так у Вас написано чомусь... Мене вчили, що й займенник, який заміняє ім'я Господнє, пишеться з великоґ літери. – Г. М.) Святым Законам-Канонам», а далі цитуєте: «Живите достойно благоветствования Христова». Блудословите, Владико!

Христос не заповідав нам жити під Московським патріархатом, так що те, що ми з-під його опіки вийшли, зовсім не значить, що ми не достойно Христової науки жити стали... Це по-перше.

По-друге, наскільки я, «политик, некомпетентный в православии», орієнтуюся, то Христос начебто канонів не встановлював. Господь наш, зійшовши на землю в людській і Божій сутності, якщо я не помиляюся, ствердив Закон, даний ще Мойсєєві, та дав нам нову Заповідь – Заповідь Любові!

Владико! Ви думали колись над цим? Лише одна Заповідь – а виникла нова світова релігія! І світ почав відлік нової ери!...

Ось над чим би думати й про що писати, Владико! Про оцю таємничу силу й незглибиму духову мудрість нової, вперше Христом-Богочоловіком проголошеної, Заповіді!..

А Ви пишете, що Христос канони творив... Та не творив Він ніяких канонів! Їх люди творили! Хай навіть богонатхненні святителі (хоч і далеко не завжди), але творили їх в умовах певного часу, часто, з приходом інших часів, відмінюючи їх, приймаючи інші, або й забували зовсім про деякі й просто їх не дотримувались. (Ясна річ, я не маю тут на увазі канонічні біблійні тексти...)

Ви кажете, що «некомпетентним в православії политикам не следует рассуждать» на подібні теми. Але як же мені «не рассуждать», коли я Вам у цю мить, не відриваючись від столу, можу назвати добрий десяток канонів, про які Ви самі забули й зроду їх не дотримувалися!

Ну, скажіть мені, будь ласка, чи є в «найканонічнішому» Московському патріархаті хоч один ієрей, який не пустив би свою донечку до школи й залишив безграмотною? Чи, може, Ваші племінниці або їхні доньки читати-писати не навчені?

А це ж суворо заборонено канонами, творення яких Ви Христу приписуєте: «А жінок грамоті не слід навчати», – каже канонічне правило Карфагенського Собору, що відбувся, здається, у 208 році. Давненько, правда, але ж ніхто це правило й досі не відміняв! Можу знайти, зрештою, й дещо пізніше. Ось хоча б отаке: «А хто, прийшовши до храму, не причаститься, той відлучається від церковного єднання». Це вже 680 рік, 29-е правило 6-го Вселенського Собору.

У Вас, Владико, у Вашій «найканонічнішій» Церкві всі прихожани щодень причащаються?? Чи, може, Ви тих, хто помолився й пішов, не причастившись, від церкви відлучаєте?

11-те, здається, правило Трульського Собору забороняє входити в дружнє спілкування з євреями, «приймати від них їжу чи ліки та митися з ними в лазні».

Щодо лазні – не знаю. Не знаю також, чи Ви, приймаючи ліки, питаєте, якої національності був фармацевт, що видав їх, а от як Ви входили в «дружнє спілкування» з нашим колишнім мером – це я сама мала нагоду кілька разів бачити.

Я б Вам, Владико, з величезним задоволенням навела ще цілий ряд прикладів подібних канонів, якби мала трохи більше часу, але поки що й цього досить, щоб зрозуміти, що Закон Божий і канони – різні речі. Канони зі зміною світоглядних уявлень, життєвих умов, як бачимо, виходять з ужитку, іноді повністю відмінюються, як, наприклад, рішення Ферраро-Флорентійського, що звався 8-им Вселенським Собором, чи того ж Московського Стоглавого Собору 1551 року.

Але ж Закон Божий, Слово Господнє відмінити чи переінакшити не можна! Воно вічне в просторі й часі. Сказано ж: «Земля і небо перейде, а Слово Боже не перейде».

То чи ж не єрессю є ототожнювати Велич Божого Слова з канонічними правилами, витвореними земним розумом?

І ще одне: зі сказаного Вами (наведена вище цитата з Вашої Заяви) виходить, що ми «ушли из Церкви» і перестали «жити во Христе».

Але ж ми із Церкви «не ушли»! Ми просто із Церкви Московського патріархату перейшли у відроджену Українську, яка живе за тими ж Законами Христовими, що й Ваша, сповідує ту ж саму віру, дотримується тих самих догматів.

Якщо всіх, хто коли-небудь перейшов у лоно усамостійнених, відділених від своїх колишніх патріархатів Церков, вважати «єретиками, отступниками и раскольниками», то такими виявляться і серби, й албанці, й румуни, і грузини, й греки,

й (о, Господи, жах який!..) усі вірні Московського патріархату, який також колись «ушел» від Царгородського.

Ви стверджуєте, що Ви рятуєте від «раскольников» «единство Церкви Христовой». Але ж єдність Христової Церкви не означає такої собі церковно-адміністративної єдності під егідою, приміром, Московського чи ще якогось одного патріархату, бо ніде, в жодному місці Святого Письма Ви не знайдете положення про те, скільки і яких патріархатів має бути в світі і які Церкви якому з них мають підпорядковуватись.

Єдність Церкви Христової – це духовна, а не адміністративна єдність! Єдність на високому рівні душі, на рівні віри, на найвищому рівні добровільного підпорядкування Єдиному Богові нашому, а зовсім не якомусь Єдиному патріархові чи патріархату.

Єдиний пастир стада Христового – це не Московський чи ще якийсь Патріарх. І стадо це – не вірні якогось окремого патріархату, а всі ми, об'єднані не церковно-адміністративним підпорядкуванням, а спільною вірою, спільною любов'ю до Господа й до ближнього, спільним прагненням добра й миру.

Саме на цій єдності ґрунтується єдність Святої нашої Церкви. Саме цю єдність нам треба берегти в ім'я «мертвих, і живих, і ненароджених», в ім'я Господа нашого і правди Його!

І сьогодні я звинувачую Вас, Владико, а в Вашій особі й увесь Московський патріархат у розколі й розламі цієї єдності, здійснюваних Вами в ім'я великодержавної імперської гордині, в ім'я стягання багатств у чужій державі, в ім'я політичних інтересів колишнього імперського центру.

І нехай у цій, далеко не рівній, моїй тяжбі з Вами Господь мені буде і Суддею, і Свідком.

З повагою до Вашого сану –

Галина Могильницька

9 Антонія Храповицького вже в Києві не було. «Щирий українець», який очолив у 1918 році «українську» Церкву, – втік разом із денікінцями.

10 Пояснюю читачам: митрополит Липківський був висвячений так, як висвячували перших єпископів у перші часи християнства – всесоборним покладанням рук та закликанням Святого Духа на посвячуваного. Так, до речі, був висвячений св. ап. Павло, «канонічність» якого навіть наш Владика Агафангел не візьметься заперечувати.

Додаток № 1

**ПРЕЗИДЕНТУ УКРАЇНИ п. КУЧМІ Л. Д.
ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРУ УКРАЇНИ п. КІНАХУ А. К.
УПОВНОВАЖЕНОМУ В СПРАВАХ РЕЛІГІЇ ПРИ КАБІНЕТІ МІНІСТРІВ
УКРАЇНИ**

ЗАЯВА

Одеської обласної (крайової) організації Народного руху України

Про факти порушення законів України з боку служителів Православної Церкви Московського патріархату

Зберігаючи глибоку повагу до права віруючих різних віросповідань та різних конфесій задовольняти свої духовні потреби відповідно до своїх звичаїв та канонів, вважаючи міжнаціональну та міжконфесійну злагоду однією із найнезаперечніших цінностей, що сприяють здоровим процесам державотворення, ЗАЯВЛЯЄМО про своє глибоке обурення діями представників т. зв. "Української" Православної Церкви Московського патріархату, що здійснюються з благословення митрополита Одеського та Ізмаїльського Агафангела.

Так, упродовж років цією Церквою здійснюється систематична агітаційна робота, спрямована на деконсолідацію й розбрат в українському суспільстві, на протистояння однієї частини громадян (вірних УПЦ МП) вірним інших конфесій, особливо УПЦ КП, УАПЦ, УГКЦ.

У проповідях, що линуть з амвонів, у писаннях, що видаються з благословення митрополита Агафангела, вірні перелічених українських Церков іменуються не інакше як "врагами канонического православия", "слугами дьявола", "детьми антихриста" тощо. У розповсюдженому по області "Зверненні" намісника та братії Одеського Свято-Успенського монастиря до Президента України читаємо навіть таке: "Греко-католики... не могут являться истинными патриотами нашего православного Отечества и надежными его гражданами".

У газеті "Справедливость", що видається з благословення митрополита Одеського й Ізмаїльського, можна прочитати навіть про те, що "в Западной Руси (це так московське духовенство іменує Західну Україну - примітка наша) православные священники подвергаются пыткам..."

Напередодні візиту Папи Римського Іоана-Павла II цілі сторінки цієї газети були присвячені розгнuzданій агітації проти католицтва й католиків, проповіді ворожості до сповідників цієї релігії, трактованих поплічниками Гітлера, фашизму. Усе вищесказане свідчить про формування Православною Церквою Московського патріархату в своїх вірних ворожого ставлення до віруючих інших конфесій, посягання на право громадян України сповідувати свою віру у вільно обраному обряді, пропаганду міжрелігійної та міжконфесійної ворожнечі, що є грубим порушенням Основного Закону нашої Держави - Конституції України (ст. 35, 37) та Закону України "Про свободу совісті й релігійні організації" (ст. 4, 5, 6). Вважаємо також, що постійне публічне обзивання вірних українських Церков (УПЦ КП, УАПЦ) "слугами диявола", "дітьми антихриста", як і звинувачення греко- та римо-католиків у непатріотизмі, поплічництві фашизму тощо є образою гідності цих громадян Української держави, а отже - порушенням ст. 28 Конституції України.

2. Виставляючи себе поборниками православних канонів, захисниками "істинного православія", священнослужителі Московського патріархату, однак, самі порушують не лише канони, а й Заповіді Божі та Закони держави, в якій живуть, готуючи своїх вірних до непокори, протистояння і навіть кровопролиття в разі, якщо Українська Помісна Церква буде створена.

Називаючи Українські Православні Церкви "безблагодатними", оскільки вони ще не є визнані Вселенським Патріархом, Церква, підпорядкована Москві, робить усе, щоб не допустити такого визнання, закликає віруючих (цитуюмо): "Быть готовым к прямой конфронтации с Константинопольским патриархатом... не признавать никаких действий Константинополя на Украине. Необходимо биться за каждую святыню, каждый храм". (З листівки, що роздавалась людям у Свято-Успенському кафедральному соборі в святу ніч Воскресіння Христового). Заклики "б'ється", "бороться до победного конца", "бороться с теми, кто окружает Президента", непоодинокі в писаннях "слуг Божих", то ж не дивно, що й сам митр. Агафангел в одній із своїх заяв погрожує не лише "нарушением гражданского мира", а й "кровопролитием" ("Русский вестник" № 4-5, 2000 р., рубрика "Битва"). Такі дії не можуть бути розцінені інакше, як заклики до насильства та загроза національній безпеці України (ст. 37 Конституції України), а також як посягання на конституційне право громадян України "безперешкодно відправляти релігійні культи, вести релігійну діяльність" (ст. 35).

3. Нас не може не обурювати й не викликати почуття гніву постійна пропаганда зневаги до державної мови України, яка є материнською для кожного представника державної нації. Зневаживши євангельське свідчення про зішестя Святого Духа на апостолів та дарування їм знання мов, щоб кожному народу пропагувати Слово Боже мовою цього народу, ігноруючи слова св. апостола Павла:

"...у церкві волю п'ять слів зрозумілою мовою сказати, щоб і інших навчити, аніж десять тисяч слів чужою мовою!" (I Коринф. 14: 10, 19), - московське духовництво впродовж 10 років своєї "пастирської" праці в незалежній Україні втокмачує в голови прихожан думку про "безблагодатність", "неканонічність", а отже, й меншвартісність української мови, дозволяючи собі навіть у друкованих органах такі пасажі: "...хотите ли вы ...уничтожения языка, дарованного нам Святыми учителями Мефодием и Кириллом, взамен на площадью рожденную, уличную украинскую речь?!" Яка ще держава і яка нація може дозволити таку зневагу до своєї державної й національної мови, функціонування якої у всіх сферах суспільного життя повинне забезпечуватись державою (ст. 10 Конституції України)?!

4. Ми не можемо й надалі миритися з пропагандою імперських теорій "общей колыбели", закликами до "единения славян" та молитвами "о восстании неделимой Святой Руси", що лунають з церковних амвонів, і які за суттю своєю є не чим іншим, як закликами до повалення Української незалежної й суверенної держави та повернення її до статусу колонії "єдиної і неделимой" імперії.

Нас не може не обурювати демонстративне ігнорування служителями Московського патріархату самого факту існування суверенної держави України, підміна її назви безликим "Отечество", двозначним "Русь", "страна наша" і т. ін. або навіть і так, як це звучить у неканонічному доповненні митрополита Агафангела до канонічної молитви Святому Миколі-Чудотворцю: "...помилуй и избави народ православный Великия, Малыя и Белья Руси от ереси латинския". Чи митрополит "української" Церкви забув, як зветься Держава, в якій він живе? Чи то

цілеспрямований засіб зомбування психіки українських громадян в імперських інтересах чужої держави?

На жаль, як наведені нами, так і безліч не наведених фактів свідчать про останнє. 5. Вважаємо недопустимим втручанням Церкви, підпорядкованої релігійному центру в іншій державі, у внутрішню та зовнішню політику України. А саме так ми розцінюємо агітацію віруючих боротися, наприклад, проти ідентифікаційних кодів: "Борьба против кодов, борьба в любой форме... является действенным средством от греха кодирования... будем бороться всеми доступными нам средствами, помня, в частности, и то, что на носу президентские выборы... Не будем голосовать за президента, который"... і т. д... (газета "Справедливость", автор-редактор газети протоієрей Георгій Городенцев).

Саме так ми розцінюємо систематичне шельмування в проповідях та в пресі "националистов - врагов православия", "руховцев, чьи биографии чернее земли" та окремих, персонально названих лідерів РУХу, яких митрополит Агафангел дозволяє собі називати найбруднішими словами ("Русский вестник" №4-5, 2001 р.). Саме як втручання у зовнішню політику Української держави та намагання змінити її на користь СВОГО "отечества" розцінюємо ми хвилю антизахідної пропаганди, залякування віруючих "порабощающим влиянием Запада", протести проти входження України "в орбиту влияния Запада", лицемірні заклики "молиться за Президента и власти, чтобы Господь уберег их от... западной нечисти", різноманітні спотворення в трактуванні важливих для України візитів на найвищих рівнях.

Так, візит Президента США Біла Клінтона в Україну був витрактуваний московським духовенством як наслідок "сговора с масонами" для "сознательного уничтожения страны". "Поездка на православную землю американца-масона была организована не просто так, - пояснює віруючим "раб Божий Євгеній" у листі, розтиражованому через газету. - Президент США должен был воочию убедиться, что труды и доллары его, направленные на уничтожение страны, затрачены не напрасно. Американец увидел толпу бесноватых людей и... остался доволен". Прикладів можна наводити безліч, і всі вони свідчитимуть про те, що Православна Церква Московського патріархату (рука не піднімається назвати її Українською...) впродовж років цілеспрямовано діє на шкоду незалежній Українській державі, своїми проповідями та пресою вносить конфронтацію в суспільство, пропагуючи релігійну ворожнечу, формує зі своїх віруючих "п'яту колону" проімперського спрямування, готову в слушний час піднятися на "битву" за "единение славян", за "возрождение неделимой Святой Руси", що означало б знищення України як суверенної, самостійної Держави.

Вважаючи ці дії антидержавними й ангиконституційними,

ВИМАГАЄМО:

1. Від Президента та Уряду України:

- припинити неконституційну політику протекціонізму щодо Православної Церкви Московського патріархату, яка простежується і в представницьких заходах, і в нагородженні діячів церкви Державними нагородами та відзнаками, і в передачі Московському патріархату наших найдавніших православних святинь, окремі з яких (як, наприклад, Києво-Печерська Лавра) були засновані нашими предками ще до появи Москви як населеного пункту;

- неухильно сприяти діяльності, спрямованій на створення єдиної Помісної Української Церкви як гаранта повноцінного духовного й національного відродження

української нації, формування у віруючих почуття належності до власної Держави, поваги й любові до неї. Духовні потреби російськомовного населення України повинна забезпечувати не псевдоукраїнська Церква Московського патріархату - це нонсенс, - а Російська Церква, підпорядкована Київському патріархату.

2. Від депутатів Верховної Ради України:

- спинити форсований нині у всіх єпархіях процес передачі храмів та церковних святинь у власність Московського патріархату, терміново внівши в Закон України "Про свободу совісті й релігійні організації (розділ "Майновий стан релігійних організацій", ст. 17-20) доповнення, які б встановлювали відповідальність за спотворення храмів та храмових комплексів, що є національними пам'ятками культури та мистецтва, а також унеможливили вивезення за межі Держави ікон та предметів культу, що становлять духовну та мистецьку цінність. Релігійні й мистецькі скарби України мають залишатися власністю українського народу, а не релігійних центрів інших держав.

3. Від уповноваженого в справах релігії при Кабінеті Міністрів України:

- враховуючи, що антиконституційні й протизаконні дії Православної Церкви Московського патріархату в м. Одесі та Одеській області здійснюються з благословення й за прямої участі митрополита Одеського й Ізмаїльського, а також з огляду на яскраво виражену поліетнічність та поліконфесійність регіону, яка вимагає особливої толерантності й терпимості, порушити перед відповідною ієрархічною інстанцією Православної Церкви Московського патріархату питання про переведення митрополита Агафангела в іншу єпархію, бажано поза межами України. Закликаємо всіх священнослужителів та вірних Православної Церкви Московського патріархату до толерантності, до любові, заповіданої нам Христом, до усвідомлення себе громадянами не безликого "Отечєства", а цілком конкретної, визнаної цілим світом Держави України - святої землі, що світлом Христової віри осяяла і чудь, і мерю, і весь, і інші угро-фінські племена, з яких потім сформувалося Московське царство.

Дбаючи про дотримання канонів і чистоту віри, не забувайте дбати про чистоту душ і дотримання Заповідей Божих, першою з яких є Любов. Канони змінюються. Заповіді є непорушними. Тож нехай ніхто в гордині своїй не уподобиться лицеміру, про якого сказано: "Пощо бачиш сучок в оці брата свого, поліна бо в оці своєму не помічаєш?" (Матф. 23:25), і фарисею, що очищає ззовні "скляниці й блюда, всередині здирством і неправдою повні..." (Матф. 23:25).

Одеська обласна (крайова)
Організація Народного Руху
України голова (Г. Могильницька)

Додаток № 2

Витяг

із Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації".

Стаття 4. Будь-яке пряме чи непряме встановлення будь-яких прямих чи непрямих переваг із-за відношення громадянина до релігії, так як і розпалювання пов'язаних з цим ворожнечі та ненависті, чи образа почуттів громадян на релігійному ґрунті, ведуть до відповідальності, встановленої законом.

Стаття 5. Релігійна організація не повинна втручатися в діяльність інших релігійних організацій, в будь-якій формі, проповідувати ворожість, нетерпимість до... віруючих інших віросповідань.

Стаття 6. ...Релігійні проповідники зобов'язані виховувати своїх слухачів у дусі толерантності, поваги до ...віруючих інших віросповідань.

Додаток № 3

НА КРУГИ СВОЯ

РУХ против Православия

Заявление Митрополита Агафангела

В последнее время наш современник уже, наверное, привык, что всё вокруг становится "с ног на голову". Всё ненормальное становится как бы нормальным, а нормальное объявляется ненормальным. Заново переписывается история, пересматривается литература, наспех создаётся культура (хотя обычно она создаётся не десятилетием и даже не одним столетием). Пожалуй, только в православной вере все, что соприкасается с канонической Православной Церковью, сохраняется в богоустановленном порядке. Поэтому против канонического православия в Украине ведётся необъявленная война.

Совсем недавно появилось Заявление Одесской областной организации Народного Руха Украины, подписанное председателем этой организации Г. Могильницкой. В этом Заявлении руховцы излагают, по сути дела, свою программу уничтожения канонического Православия в нашей стране.

Националистов раздражает, что я, митрополит Одесский и Измаильский, твердо стою на позициях канонического православия, сохраняя его чистоту. В Заявлении руховцев всё построено по принципу: чтобы обвинить невиновного, на него часто возводится ложь и клевета. Так, каноническая Украинская Православная Церковь обвиняется в том, что ею как будто бы "совершается систематическая агитационная работа, направленная на деконсолидацию и распри в украинском обществе, на противостояние одной части граждан" (верующих УПЦ МП, УАПЦ, УГКЦ) против верующих канонической Украинской Православной Церкви.

Как они обиженно высказываются в Заявлении о греко-католиках, мол, несправедливо о них сказали, что они "не могут являться истинными патриотами нашего православного отечества". Да, история показала и ещё, может быть, покажет, что перемена политической ситуации оборачивается синдромом предательства и ненависти униатов к своим соотечественникам.

Чем как не разбоем можно назвать и действия националистов в Западной Украине в начале 90-х годов XX века при насильственном захвате ими православных храмов? Может быть, Могильницкая забыла, что они творили в Самборе?

Во время прошедших десяти лет в украинских СМИ православные люди канонической Украинской православной Церкви были обзываемы "москалями", "пятой колонной Москвы". Всё это свидетельствует о том, что украинские националисты формируют в гражданах Украины враждебное отношение к верующим Украинской Православной Церкви. Это, скажем словами самой же Могильницкой, "посягательство на право граждан Украины исповедывать свою веру в свободно выбранном обряде, пропаганда межрелигиозной вражды, что является грубым нарушением основного Закона нашей Державы - Конституции Украины (ст. 35, 37) и Закона Украины "О свободе совести и религиозных организациях" (ст. 4.5.6). Оскорбление православных христиан "является оскорблением достоинства граждан Украинской державы, а потому - нарушением ст. 28 Конституции Украины". "Такие действия не могут быть расценены иначе, как призыв к насилию и угроза национальной безопасности Украины (ст. 37 Конституции Украины "беспрепятственно совершать религиозные культы, вести религиозную деятельность"). С каких пор для непомнящих своего родства националистов церковнославянский язык стал "непонятным" и чужим? Корни слов русского и украинского находятся в церковнославянском языке. Украинский язык даже менее "удалился" от церковнославянского, нежели русский. И потом главное: в этом вопросе не следует смешивать Божественное с человеческим, церковное с мирским, духовное с душевным плотским.

Пани Могильницкая не может "мириться" с понятием "общей колыбели" нашего народа, пожеланиями к единению славян, возрождения "неделимой Святой Руси". Но очевидным и исторически неоспоримым является то, что наши предки, населявшие некогда Киевскую Русь, были и всегда именовались именно людьми русскими. Ни в Великобритании, ни во Франции, ни в Германии никому в голову не приходит называть католическое духовенство "римским" или "итальянским". Почему же украинские националисты называют нас, граждан Украины, "московским" духовенством?

В конце XX и в начале XXI веков благословил Господь послать ещё одно испытание Святому православию.

Мы стали свидетелями трагедии потрясающих политических, социальных и духовных перемен.

Большинство наших соотечественников, сограждан, силою прежнего тоталитарного режима оторванных от своих духовных корней, были застигнуты врасплох непредвиденным развитием и быстротой, поистине, исторических перемен. На карте мира появилось сразу пятнадцать новых государств, граждане которых на протяжении семидесяти трех лет жили в одной стране, которую называли Отечеством, которую всем миром защищали во время Великой Отечественной войны. В этих странах в одночасье изменились условия жизни и обстоятельства политического социального устройства. Была объявлена демократия, но демократии, как и всему новому, нужно учиться. Демократия без духовного, патриотического и созидательного единения невозможна и легко может превратиться в анархию. Это сейчас ясно показали потрясения весь мир события, которые произошли в

Соединенных Штатах Америки. Там экстремизм и его крайнее, худшее направление - терроризм - проявил своё нечеловеческое обличие.

Наша Страна, наше Отечество, наша Родина - свободная Украина - теперь уже более десяти лет идет по пути нового социального строя.

Конституция нашей Страны декларирует многие права и свободы, принятые как образец справедливых отношений во многих странах мира. Среди этих прав и свобод наиболее ценным является свобода вероисповедания - свобода души человеческой верить, поклоняться, служить Богу в своей культурной традиции и на своем родном - национальном, духовном и культурном поле.

Попытки мешать духовное и политическое бытие страны всегда приводили к печальным результатам. Особенно это касается случаев, когда отдельные экстремистские, стремящиеся к власти политические части общества, делали попытки влиять на дух нации и на Церковь народа.

В Украине, и это всем отчетливо ясно и понятно, Духом и Совестью нации всегда была Православная "Церковь Бога живого, столп и утверждение истины" (1 Тим. 3,15). Мы веруем и исповедуем, что Святое Православие было и есть основой, сердцем и главным стержнем жизни украинского народа.

Все другие вероисповедания и конфессии, пришедшие к нам, в нашу страну, Украину, из-за рубежа, могут существовать и действительно существуют, потому что:

- во-первых, их последователи являются гражданами нашей Страны, имеют все права, должны выполнять свои конституционные обязанности в государстве;
- во-вторых, условием их пребывания в Украине является сохранение внутривнутриполитического мира, признание и уважение веры большинства граждан Украины.

Попытки искусственного, политического, неканонического (незаконного) устройства религиозных альтернативных объединений, как бы они не назывались и в какие одежды они не рядились бы, приводят к дестабилизации жизни Православия, а значит и страны.

Основной задачей Украинской Православной Церкви является сохранение единства Святого Православия на Евангельской, Апостольской основе.

Ныне абсолютное большинство православных христиан не изменило святому православию, осталось преданными Матери-Церкви, которая взрастила нашу общую Мать - Страну Украину.

Украинская Православная Церковь вместе с Русской Православной Церковью и со всеми церквями-сестрами составляет Святое Вселенское Православие. Наша Церковь и её Одесская епархия сохраняют лучшие традиции, чистоту вероучения и нравоучения, поэтому все наши послания, проповеди и поучения во всех возможных для нас формах направлены к единству всех конструктивных сил нашей страны, всех кто сориентирован на созидание, а не на разрушение.

Мы призываем всех к миру, добрососедству и взаимному уважению. "Честь и мир всякому делающему доброе" (Рим. 2.10).

В то же время, мы свидетельствуем, что Православие не может быть измерено политическими мерками и националистическим мировоззрением (не путать с национальными) и псевдо-патриотической оценкой (не путать с патриотизмом-любовью к своей Стране - Украине).

Наше государство развивается по законам международных отношений, а значит, зависит от них (например, от Всемирного Валютного Фонда). Мы не можем

развиваться, находясь в изоляции. То же самое касается и Канонического Православия, которое имеет апостольскую преемственность, четкое обоснование в Божественном Откровении: Священном Писании и Священном Предании. Именно поэтому мы должны хранить чистоту Православия. Чистота веры - основа спасения и жизни во Христе.

Источник жизни и бессмертия, источник правды и мира, источник всех благ земных - наш Господь Иисус Христос, который основал Свою Церковь. В этом весь смысл стояния за Каноническое Православие.

Православный человек должен уважать право каждого гражданина иметь собственное видение своей страны, её устройства, политического и социального строительства. В этом смысле все граждане равны перед законом Украины. Никто не имеет права преступать закон - например, как это было в конце 80-х, начале 90-х годов в западных областях Украины - где силой, при явном попустительстве, а часто и содействии политических структур были практически уничтожены три некогда крупнейших епархии нашей Церкви. Где был Закон? Мы не хотим помнить зла. Мы хотим простить наших врагов, но только как граждан. В отношении же веры во Христа - Святого Православия - мы не можем пойти ни на какой компромисс. "Не можете служить Богу и маммоне" (Лк. 16.13).

Переход из Канонической православной Церкви в другую религиозную организацию разрешает Гражданский Закон Украины. Переход из одной партии в другую также разрешает Закон Украины.

Но Церковь и партия не одно и то же! Разница заключается в том, что церковь создал Бог, а партию, даже самую правильную и гуманную, создал человек. Ушедших из одной партии в другую называют предателями, а ушедших из Церкви - еретиками, раскольниками и отступниками.

Церковь не вмешивается в дела государственно-политические. Она по природе с государственным устройством, она вместе со всеми и в то же время ни против кого. Её чадами могут быть и действительно являются представители разных партий и направлений. Условием жизни человека в церкви является вера и жизнь во Христе по его Святым Законам - Канонам. "Живите достойно благовествования Христова", - говорит Слово Божие (Фил. 1,21).

Не пристало политикам, тем более некомпетентным в православии, рассуждать или делать политические заявления о каноничности или не каноничности в области веры, религии и Церкви Христовой. Единственной канонической, исторической и общенациональной церковью Украины является Украинская Православная Церковь. Такое наименование она получила от Матери-Церкви, такое наименование подтверждено официальным свидетельством всех Православных церквей - вселенского Православия.

Поэтому все, кто выступает против Церкви большинства украинского народа, а то могут быть представители раскольнических групп, партий и организаций крайнего толка, выступают против исторического наследия Украины.

Братья и сестры, сограждане, украинцы, будем любить свою Церковь и своё Отечество - нашу ласковую Мать-Украину, которая ныне страдает от плюрализма духа, который проповедуют некоторые партии.

Боль Православия в Украине ныне состоит в том, что так называемые "церкви" получили своё "бытие" от политических сил именно в исторический период становления - резкого изменения общественно-политических условий и образования

Независимого Украинского Государства. Такие религиозные объединения сориентированы политически, а не духовно, они представляют собой не церковные, а политические организации. Поэтому фразеология их представителей наполнена экстремизмом, шовинизмом и национализмом.

Таким "деятелям" было бы полезно ознакомиться с историей Украины за последние пятьсот лет, с трудами одного из основателей Киево-Печерской Лавры преподобного Феодосия, великого Кобзаря и пророка Украины Тараса Григорьевича Шевченко, писателя Николая Васильевича Гоголя и многих других, которые ответят на вопросы: Кто мы такие? Чьи мы дети? Откуда мы?

Киевская Русь, наша Родина - Украина по природе Православная держава, граждане которой должны знать правдивую историю своей страны. Это и есть основа патриотического воспитания молодёжи Украины. Молодежь должна знать свои духовные корни. Одновременно с этим (а не в отрыве от этого) нужно учить её как себя вести с неправославными гражданами Украины и "гостями" миссионерами разных толков, которые часто агрессивно-прозелитически настроены против Канонического Православия, а значит против Украины.

Всем, кто сомневается, необходимо твердо усвоить, что между национализмом и патриотизмом - преданностью своему народу, своей Державе-Украине нет ничего общего.

Общепринятая позиция Православной Церкви - Вселенского православия - против национализма, который, по словам выдающегося православного богослова современности митрополита Швейцарского Дамаскина (Вселенский Патриарх) "всегда являлся худшей формой выражения национального сознания. Стимулом национализма, любого, является, конечно, не любовь его выразителей к своей нации, но скрытая ненависть против соседних государств" (Митрополит Швейцарский Дамаскин. Православие и мир. - Издательство Ливани Нэа Синора. - 1989. - С. 69). Вмешиваясь в церковные дела в Украине, националисты мечтают создать "национальную", так называемую "единую поместную украинскую церковь". Они тужатся соединить не соединяемое, но "какое общение праведности с беззаконием? Что общего света с тьмой? Какое согласие между Христом и Велиаром?" (2 Кор.6, 14-15). Объединение с нераскаявшимися раскольниками грозит созданием в Украине духовного Вавилона. Разрушение экономики, производства, сельского хозяйства - ничто не сравнимо с тем, что готовят националисты - разрушение веры, ибо так называемое объединение будет, в сущности, являться уничтожением веры, Церкви, духовной жизни народа.

В конце Заявления пани Могильницкая лицемерно вспоминает о любви. Между тем националисты вот уже десять лет уподобляются Каину в братоненавидении, да и на деле убивая братьев по вере и по крови. А зверства УНА-УНСО? Это же настоящий фашизм! Каковы они? Говорить о любви и продолжать каиново дело! Откуда же такое прямо-таки зоологическое чувство ненависти ко всему русскому? С какой стати, вдруг, в одночасье, пользуясь параличом государственной власти в 1991 году и предательским беловежским сговором, некоторые стали со злорадством и непонятной мстительностью именовать всегда братскую Россию чужим государством? Они либо никогда не любили нашего Отечества, либо у них отшибло память: около тысячи лет тому назад преподобный Нестор Летописец, Киево-Печерский чудотворец, начал "Повесть временных лет" - первую летопись о нашем государстве со слов: "откуда пошла Русская земля". Запорожские казаки полагали жизни свои не за что

иное, как за веру Православную и за землю Русскую. Сколько веков Украину - нашу землю именно русские люди освобождали от всяких татар, поляков, французов, турок, немцев.

Если бы не было Куликовской, Полтавской, Бородинской битв, если бы не воссоединение Украины с Россией в 1654 году, эта земля, возможно, именовалась бы польской, либо литовской, либо турецкой - какой угодно, только не украинской. А наши деды и отцы в Великой Отечественной войне разве делили друг друга на русских и украинцев? Умирая под Москвой, под Киевом, под Курском, под Сталинградом, они защищали родную землю!

Необходимо сказать, что на протяжении последних десяти лет в Украине могильническими фальсифицируется история! Нельзя перекраивать историю по своему извращенному пониманию, лгать перед историей значит резать по живому. Наше историческое прошлое с Россией - едино! Откуда началась, по разумению националистов, история Украины? Невежеством является их утверждение, что в 988 году было крещение Украины, а не Руси.

Преподобный старец Лаврентий Черниговский писал: "наши родные слова - Русь и русский. И обязательно нужно помнить и не забывать, что было крещение Руси, а не крещение Украины. Киев - второй Иерусалим и мать городов русских. Киевская Русь была вместе с Великой Россией. Киев без Великой России и в отдельности от России немыслим ни в коем, ни в коем случае..."

Единая Русская Православная Церковь - это та нить, которая связывает наши народы крепче семейного родства. Как же разрывать Тело Христово ради призрачной идеи "национальной церкви"? Не молимся ли мы усердно всем русским святым - покровителям всего нашего народа?

Забвение и извращение своего прошлого - это предательство своих предков, это отречение от них. Без памяти прошлого нет будущего. Такой народ вырождается. Потомки не будут любить своей Родины, когда не будут знать своего прошлого. Злопыхатели воспримут суд истории и Суд Божий. Они хотят навязать национализм, причем национализм исключительно пещерный - вульгарный. Ненавидя братскую Россию и предавая страну Западу, они совершают предательство Родины и народа. Люди, обманутые ими, становятся "манкуртами" - "Иванами, не помнящими родства" своего. Искусственный национализм - это повязка на глазах нации, поэтому, чтобы ей не упасть в бездну, эту повязку необходимо с глаз снять.

Какова "услуга" националистов в Украине? Ложь, которую они сеют в СМИ, видят наши недруги - западные страны, и это служит лишь поводом для насмешек над нами. "Исправители" истории, основав свою "концепцию" на этнографии, отрекшись от славной русской истории, мечтая быть тем, кем быть без России не могут, впали в самообольщение и вводят в это состояние всю нацию. Все-таки не любят они Украину, они не Украину любят, а себя, своё понимание мира и истории. В основе их миропонимания лежит принцип: "моя хата с краю..." Это именуется в политике сепаратизмом. Сепаратизм - это предательство общих интересов страны, народа. Это ведёт к вырождению личности, ибо человек рвёт связи с прошлым - ценности для самосознания народа. Дерево с подточенными корнями недолговечно. Оно какое-то время ещё стоит, затем перестаёт плодоносить, затем засыхает и падает. Националисты подрубают исторические корни нации. Под действием рухворцев древо нации грозит рухнуть. В том, что они прожили десятилетие, им видится жизненность их идей. Между тем за прошедшее десятилетие изживался потенциал, накопленный

веками ранее. А что дальше? Мы не хотели бы вмешиваться в политику, но общество необходимо предупредить: будьте внимательны - национализм для страны опасен. Вспомним хотя бы их противоправительственный путч в марте 2001 года... Таким образом, рух - это "движение" к разрушению вековых православных святорусских исторических традиций, а коль будут разрушены эти столпы и скрепы нации, то это приведёт к разрушению, к вырождению и исчезновению нации в Украине, как таковой. Как раз вытравливание исторического национального самосознания в народах и превращение человечества в послушное стадо является целью христоненавистников в подготовке народов к приходу всемирного диктатора - антихриста.

Следует ещё сказать о том, что элементом апостасии (греч. - отступление от Бога) является глобализация. Она невозможна без разрушения традиционно сложившихся, веками христианских государств. А разрушение нашего православного государства и общности нашего народа достигается во многом через проявления национализма. Так, разрушением христианских государств и самосознания их народов, постепенно осуществляется "тайна беззакония" (2 Фее. 2,7). Ещё во время Первой мировой войны, когда русские войска вошли в г. Львов, в канцелярии митрополита Андрея Шептицкого был обнаружен тайный циркуляр - рекомендательная записка австрийскому правительству (Шептицкий надеялся, что Украина будет под Австрией или Германией, но Господь не допустил), где настоятельно рекомендовалось отделение Украины от России и части православных христиан в Украине от Российской православной Церкви. Заметим, что рекомендательная записка Президенту Украины с "проектом" создания так называемой "Единой" "поместной" церкви в Украине составлялась два года назад также греко-католиками, с пожеланиями в этой записке объединения сначала раскольников, затем последующей их интеграцией с униатами. В перспективе это грозит поглощением Православия католицизмом, то есть уничтожением Православия в Украине.

Очевидно эта православная позиция, к сожалению, не знакома руководителям Одесской областной (краевой) организации НРУ (Народного Руха Украины) и её "голове" Г. Могильницкой. Иначе они не стали бы сейчас, когда намечаются позитивные сдвиги в попытках уврачевания раскола в Украине, делать "Заявы" на всю Украину и ещё раз сталкивать верующих Канонической Церкви и не канонических организаций в Украинской Державе.

Являясь митрополитом Украинской православной Церкви, её представителем на переговорах о судьбах Православия в Украине, которые ныне ведутся в Швейцарии под омофором Русской и Константинопольской (Вселенской) Православных церквей, считаю:

- укрепление мира и согласия - религиозного, политического и социального - лежит не в мелочном "отцеживании комара" (Мф. 23, 24), не во вмешательстве в церковные дела невежественных в богословии лиц, а в добром отношении и уважении ко всем гражданам Украины, которые должны любить свою Родину, народ Божий. Важно помнить - молитва и труд приближают к Богу, а конфронтация отдаляет от Господа и ведёт к хаосу и гибели.

Мир и согласие в обществе может быть достигнуто только твердым, честным, ясным пониманием слов Христа Спасителя: "Итак отдавайте кесарю кесарево, а Богу Божие" (Мф. 22.21).

Агафангел, митрополит Одесский и Измаильский, постоянный член Священного
Синода Украинской Православной Церкви
Пресс-служба "Единое Отечество"